

"כאן 1 - של טייגר..."

מלחמת יום הכיפורים שלי

אורי סגל ותומר לויסמן

© כל הזכויות שמורות לאורי סגל uri@segall.co.il

אין להעתיק, לשכפל, לצלם, להקליט, לתרגם, במערכת מאגר מידע. שימוש מסחרי, או כל שימוש אחר, מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסורים בהחלט ללא קבלת היתר מפורש ובכתב מאת אורי סגל.

מהדורה שניה. דצמבר 2020

יום לאחר הפסקת האש 25.10.1973 רואיינתי לטלוויזיה סמוך למזרעת בית ג'אן במובלעת.

אז לא היו ערוצים, אמרת טלוויזיה - אמרת הערוץ הראשון, היחיד שהיה, כולם צפו ב 100% רייטינג חוץ מהמתים. ושם, כשאני במדורת השבט בתכנית יומן-שישי ה- 26.10.1973, מול כל עם ישראל, כשנשאלתי 'סגל מה אתה אומר על מה שהיה פה' אמרתי:

**... מרבית האנשים כלל לא מבינים מה באמת קרה פה.
רק בשלב התארגנות, אחרי הפאוזה, אפשר להתחיל.
ולנסות להבין. מעט ואז לעומק,
את עוצמת האירועים, את החוויה האנושית הזאת.**

זה היה נכון לי אז, וגם לדור כולו, ולמדינה.
אני חושב שהמון מכל מה שהיה, רבים מאתנו עדיין לא הבינו עד הסוף.
אלה תולדות התובנות שלי.
חלקן.

בראיון לטלביזיה 25.10.1973 " ... אתה חושב רק איך לצאת מזה חי ... "

הרוצה בשלום? ייכון למלחמה

אדם בתוך עצמו הוא גר, עם חווית מלחמה חזקה ומטלטלת, שיכולה לעתים להביא אותו למחזות נוראיים. שם, שעה שהייתי זקוק לה כל כך, הייתה, כתמיד, גוליבר שלי - **רונית**. אהבת נעוריי, חברה ושותפה מזה יובל שנים, שניוטה אותי לאורך כל הדרך חזרה אל השפיות והתפקוד, אל הקמת המשפחה המקסימה שלנו והקריירה המרתקת שלי ב'חיים-שאחרי'.

לך, גוליבר הכי שלי בעולם,
ולשלושת ילדינו: **גולן, שחר ויובל**,
ולנכדינו: **תום, אופיר, נועם, אדם ויהונתן**.
לכולכם מוקדש באהבה וברגשי סיפוק וגאווה אין קץ,
ספר זה ובו סיפורי האישי במלחמת יום הכיפורים 1973.

מי ייתן ולא תדעו עוד מלחמה.

זו העת לזכור ולהזכיר את הוריי, **חווה ויוסף** סגל ז"ל, שתרמו ועיצבו כה רבות את מרכיבי כושר העמידה שלי, ברגעים הקשים ביותר, במערכה הכבדה ביותר שידעה מדינת ישראל מאז מלחמת העצמאות.

לגיל וטל, '**עיצובית**', תודה ענקית על המקצועיות והרגישות, בהעמדה, גרפיקה, וההפקה.

ותודה מיוחדת, למי שהפך סיפור אישי לספר נחלת הכלל. הכותב והעורך הנפלא, **תומר לויסמן**, שקלע כל כך בדרכו המקצועית והרגישה ליצירת המוצר המוגמר, שתאם להפליא את חזוני וחלומי, להנחיל לבאים אחרי את סיפורי האישי והתובנות שנובעות ממנו, כך שגם צעירי הדור יוכלו להתחבר אליהם.

למדתי...
לא להיות חסידים - של 'הירוקים' או 'הכחולים' - 'הקלים' או 'הכבדים',*
לשאת בעמל ולהסתפק במועט,
לכונן דברים במו ידי,
לא לבחוש בקדרת אחרים,
ולסור מדיבת לשון.
מרכוס אורליוס, **מחשבות לעצמי**.

* קבוצות גלדיאטורים יריבות במירוצי המרכבות בקולוסיאום ברומא;

בהשראת הוריי

תוכן עניינים

5	הקדשה - הרוצה בשלום - ייכון למלחמה
13	פרולוג
25	1/3 - ה-לג'ה: הכרות פסיכית עם השטח
45	2/3 - עמק הבכא: משמעת
55	3/3 - המארב: היצמדות לתו"ל - והכול ביחד
87	שיבוץ פלוגת טייגר במלחמת יוה"כ 1973
89	הפילוג: טייגר שלנו
91	הלוואי
93	מילה אחרונה

נאום תשובה לרב-חובל איטלקי

אלמונית, קפיטון, היא הדֶרֶךְ הזאת,
ובלונים* אינה מפרקמת.
אך אם אין היא כיום רשומה במפות,
בהיסטוריה אולי היא נרשמת.

...

עננים על ראשינו, הרוח איתן.
המלאכה נעשתה, חי שמים!
נרים כוס, קפיטון, של ברכה, קפיטון.
עוד נשוב נפגש על המים.

נתן אלתרמן, הטור השביעי, 1946.
לחן יאיר רוזנבלום, 1972.
ביצוע להקת הנח"ל,
גידי גוב, אפרים שמיר, ראובן גבירץ.
*לוידיים: עיתוני ספנות

פרולוג

שקט וחושך.

רק עיני החתול פקוחות. כחלחלות, בלי אישונים וריסים. נעוצות בנו, מאיימות לשפד. אותנו. אותי. מפחיד.

אנחנו לא הקוף הכי חזק בסוואנה. ככה זה, האבולוציה לא הבטיחה גן של שושנים, רק גנים מתפתחים. אז כל אחד עובד עם מה שיש לו, ואנחנו, קוף חלוש וגרמי בלי חדק או ניבי שן-חרב, צוידנו בשמ"ש: שפה, מחשבה, ושת"פ - שיתוף פעולה חברתי. לא בטוח שקיבלנו את דיל המאה אבל זה מה יש. במקום לשרג שרירי גוריל כסוף-גב או לגדול לממותה, בנו התפתחו שרירי הפנים להתקמר ולהתעוות, גם נשר שיער הפנים העבות, ובעיניים התפתחה לבנה שבמילואה מתרוצץ האישון. לא רק פני גומי כמו דני קיי וג'ים קארי צריכים להודות, כולנו הרווחנו משהו. הפנים הפכו פתאום לתחנת ממסר על הבעות וכוונות, והעיניים - מביעות חמלה או חשד, ומבחינות אויב מאוהב. כשהעיניים של אחרים נותרו שחורות-משחור, שלנו מדברות. לגורילות שימפנזים וקופי אדם רבים אחרים אין כאלה. גם לא לחתולים.

לכן קשה כל-כך להבין אותם, אנחנו הולכים לאיבוד בפנים חסרי ההבעה. אחרי הפעם הראשונה שניגשת בלב תמים ומאמין לחתול רחוב או בית חבר - ונשרטת או ננשכת, למדת שטירוף והונאה אורבים מאחורי מתיקות חסרת ריסים, ואפילו האין-עפעפיים מתגלים כשלושה שנסגרים כמו צמצם מצלמה נסתרת. וההתקפה יכולה להגיע מכל מקום, מאחורי הדום בסלון או באובב בסוואנה. אז לומדים להיזהר. עוד מאז, חתולים אני מחבב רק מרחוק.

ועכשיו, בפחד מול זוגות העיניים הכחלחלות, צָפָה שוב תגובת *fight or flight*. כי בקופת הבלאק-ג'ק אליו נקלענו מכריז הקאשייר - הכול או כלום. אין איום בזוג עיני חתול כשהוא לבדו, רק שבקונטקסט כאן זוג העיניים הכחלחלות הוא תאורת הטנקים הסורים שהשכילו לחדור בלילה הראשון למלחמה ללב רמת הגולן שלנו. הם סגרו כל תאורה מפיצת הילה שלא נראה אותם, מותירים רק את זוהר עיני החתול הקלוש לסמן לטנק לפניהם - אנחנו פה, שלא יתנגשו בחושך המוחלט.

אבל גם אנחנו פה. רואים בקושי, ממרחק, אבל רואים.

ופחד, גם הוא שאלה של הקשר. לפנינו לא זוג עיניים, גם לא זוגיים.

השיירה עצומה. בלתי נגמרת. נחש שחור. נחיל טנקים סורי מתפתל במעלה הדרך. והדרך היא כביש 98. בתוך רמת-הגולן, שלנו. הם בשטחנו.

אנחנו בשקט מוחלט, אבל בהמת הלוויתן העצומה שלפנינו מזדחלת ברעש מחריש אוזניים, עצום ורב, וזה כמעט מבחיל. ועדיין, באותו הרגע לא ידענו אפילו עד כמה. לא היינו יכולים אפילו לדמיין. זו לא כוננות, לא יום קרב, ולא הסתננות יחידים ספורדית. מהומת גיהנום אכזרית פרצה. ואני במרכזה.

הנחיל הארוך שממשיך להתפתל במעלה הדרך.
עולה אלינו.
אליי.

ואחרי כל האימונים, כל הסבל והקושי, כשאני מוכן מעט מול רבים להיות ההבדל ולירות עד המוות, הפעולה החשובה ביותר שמוטלת רק עליי, בשלב הראשון - היא לא לירות. וזה בניגוד לכל אינסטינקט של לוחם, דרישה כמעט בלתי אפשרית, אבל אני צריך להחזיק את עצמי, ורק להיות - עמוד-של-אש, לפני המחנות. כל ההתקפה הסורית תזהה רק אותי, ותפרוק עליי את כל מה שיש לה. את כל הכוונה ההתקפית, את כל התחמושת בקנה ובבטן הטנק, את כל הזעם והכעס על המארב שטמנו להם. מודה, באותו רגע לא חשבתי שיהיו לי ילדים.

מלחמה רבתי מתואמת פרצה. מלחמה, בשתי חזיתות. זה סיוט לכל צבא, כי לעתים קרובות חזית שנייה היא גם תחילת הסוף, גם למפוארים במצביאים כמו נפוליאון שעשה הכול שלא תיפתח עליו כזו מחזית שנייה, או למוטרפים כמו היטלר שבטרלולו בחר לפתוח חזית שנייה בעצמו. ועוד מול מי? ברית-המועצות. מזל שלא ידע, לא נכון לעורר דובים כאלה מרבעם. וכעת אימא רוסיה, הדובה הגדולה בכבודה ובעצמה, מעצמת-העל השנייה רק לארצות-הברית, היא שמתדלקת את העליהום הזה עלינו, גם בסוריה וגם במצרים. בייעוץ ותחמושת מתקדמת שלא הייתה בצה"ל, ובתמיכה דיפלומטית שגם תקבע פה בסוף את סיום המלחמה. ועם כל זה הם לא לבד, ועוד מצטרפים אליהם, כוחות ירדנים בחזית שלישית, כוחות משלוח עיראקיים ומרוקאים משמעותיים שמעבים את החזית הסורית מולנו.

אבל אצלנו? בוקר שישי, יום לפני המלחמה, והשאננות הצה"לית במיטבה. כל העם צבא והצבא פוסע מעדנות, מהדס ומעכס, כי כולם טועים עדיין בתפיסת 'מי שמאמין לא מפחד' - ובדרג העליון הפתי מאמין לכל אסד, לחתול ולסאדאת - עד הרגע האחרון: סבירות נמוכה, לא מלחמה. כך הולמת במקבת והודפת שוב ושוב הערכת המודיעין את דיווחי השטח, מעמידה מילים מול אויב. והמסר מחלחל גם לכוחות ולמודיעין השטח שכבר שבועות מדווחים בעצבנות על ההמונים שמתגודדים בצד השני. וכשהכוחות בשטח מבקשים תגבור או הסבר, הם בולעים ראשונים את הגלולה המרה. ושנית גם בהמשך: סבירות נמוכה, לא מלחמה, אז לא עושים כלום.

והמדינה בשגרה. נכנסת לעוד צום בחגי תשרי. אנשים מבשלים מרק עוף ופולקלע לארוחה המפסקת לקראת הצום, גריווען וכנפיים לארוחת האפטר ששוברת אותו למחרת. הגברים מְאָקְקִים סידורים ששכבו מאז פסח, מנערים טליתות מהבר-מצווה. בדרך לבית הכנסת מקשקשים, מדברים, איזו שנה עמוסה זו הייתה!

רק בערב החג בשישי, יום לפני פרוץ המלחמה, מוכרזת סוף-סוף כוננות. שריונרים שנועדו לחזור לחג נותרים במקומם, וכוחות שריון סדיר מועברים ממקום למקום. אבל שמיכת הפיקה עדיין קצרה, וכשמושכים צד אחד חושפים בשני. אף-אחד לא מבין שהחורף כבר כאן, ומשחק הכיסאות בניוד הסדירים לא יסייע מול לחיצת המלקחיים של לוחמים ערבים אמיצים מתעלת סואץ ועד קו התלים הסורי. מאצ'טות ארוכות וחדות כמו חרבות שווארמה מצטחצחות בגבולות, ואצלנו תנומה. לא מבינים שהסדירים לא יספקו, ולא מגייסים מילואים, ולא יוצאים במכה מקדימה.

החווילה החביבה בג'ונגל עושה מדיטציה, עושה פיפי והולכת לישון. לחלוטין לא מודעת שבקרוב תהיה אחד - עם הג'ונגל.

לכוח החיפוי בראשות דובי מ"מ 2 בפלוגה שלנו, משימה אולי בלתי אפשרית. איך יוכל לעצור את הכוח שיצליח לפרוץ אותנו? איך יעצור כוח גדול כזה, עם 3 טנקים בלבד? איזה תועלת כבר יוכל להביא, אם באמת נצטרך אותו כאן, מול הכוח שעולה? אם באמת נצטרך אותו - הלך עלינו, והלך עליו. אני גם לא מקנא בו. לראות מה שהולך לקרות לנו מרחוק, ועדיין להישאר במקומו כעתודה בולמת.

אבל במקומו, גם לא הייתי מקנא בנו.

כי מול השיירה האיין-סופית, אנחנו כאן רק 7. זהו. ארבעת חברי הכוח של רוני מ"מ 3 ומאיר הסמ"פ בשולי הדרך, סוקרים מהצד את השיירה בהתרגשות של נשיא גאה מראש הפודיום, יודעים שאם רק יתגלו, לא הצדעה יקבלו.

ובכוח השני שמול השיירה, רחוק במעלה כביש 98 צפונה לאלוני הבשן, רק שלושתנו. 3 טנקים.

אני, מ"מ 1, בן־הסמל שלי, וזמיר. מפקד הפלוגה.

מחכים.

המתח אסטרונומי. ובשיא הלחץ, בלב המאפליה, לא יאומן איזה דברים מסתננים לראש. כל מי שנדבק לו שיר יודע כמה קשה לנער אותו. ואני מתנחם בשיר טוב שהכיר לי חבר טוב.

"עננים על ראשינו... הרוח איתן... המלאכה נעשתה... חי-שמיים!"

המלאכה רק לפנינו. הקפיטן זמיר מסנן בלחש בקשר:

'עוד לא... חכו לפקודה... אף אחד לא מעז לפתוח באש לפני שאני נותן פקודת אש!' כולנו מצייתים. ולראש עוד מסתנן הניגון:

"נרים כוס, קפיטן, של ברכה, קפיטן... עוד נשוב ניפגש על המים!"

וגם את זה לא ידעתי. שלא ארים עוד כוסית עם יורם גלס, החבר הקיבוצניק מחפציבה שהכיר לי את השיר. יחד העברנו צמ"פים לשריונרים טריים, מלמדים להתחבר מלוחם בודד לצוות למחלקה ולפלוגה, כשיצא לרדיו האלתרמן בלחן רוזנבלום בביצוע חדש של גידי גוב מהנח"ל. גם אז אני המ"מ, ו בן־הסמל, והגור, הוא הוא יורם, יורם גלס. תמיד עם חיוך ופזמון על הפנים, עלם חמודות מלא עוז ותושייה, תולעת שירה ומוסיקה. כל החבר'ה מתים עליו, ומתאכזבים שכשהתפזרנו בשיבוץ המבצעי לא שובץ לפלוגה שלנו. ממנו, כמו מרבים כל-כך, רק השיר נשאר.

לפני הקלישאה הייתה המציאות.

"לחיי זה הלילה, הקר ואיתן... לחיי הסיכון והפרך..."

"לחיי הספינות הקטנות, קפיטן! לחיי הספינות שבדרך!"

הכוח ממשיך לטפס עלינו. דרעק. זהו, עוד רגע.

כשיינתן האות, רוני יורה ראשון.

מסוכן לחתוך מתח בסכין, כשכל היקום קפיץ מתוח מאיים להתפקע.

כמו בתאונת דרכים, אתה לא יכול לעצור את זה, גם לא להסיט את העיניים.

- 'אש!'

הכוח של רוני פותח ראשון.
הכלים הראשונים נפגעים.
זה מתחיל.

אז גם כשיורים לי בראש - זה ירי ידידותי של ממש יחסית למה שקרה אחרי.

האש שפותח משולי הכביש הכוח של רוני ומאיר באגף מתחילה לפזר את השיירה הסורית, בדיוק כפי שניבא זמיר, בהתאם לתסריט שכתב הטורנטינו היא נפרשת-ונשפכת פנימה לתוך מלבן-האש שהכנו במיוחד.
אולי עוד יש לנו סיכוי קלוש, 7 טייגרים סמוראים מול חוד דיביזיה סורית מובחרת שנועדה להכריע את הכף בחזית עבורם?
- ואז יורים לי בראש.

איך? מאיפה? איך דווקא אקדח ולא פגז טנק?

זה זמיר, מפקד הפלוגה. לא בהגזמה, לא בסגי-נהור, המפקד שלי יורה בי כדור-אקדוח, מהקנה שלו - ישר לראש שלי. וליודע צדיק נפש, זה כבר לא ממש מפתיע. ככה הוא, אין מה לקחת ללב. הכדור נוגס ברעמה השחורה, וכבר אין זמן לעסוק בו: עכשיו תורי ואני נכנס לתפקיד שלי במחזה בכל הרצינות, ללבוש תחפושת קרן שמש לבנה. אי אפשר לתאר, לא יאומן כמה כבד יכול מתח נפשי להיות ולהיבנות, העולם כולו על הכתפיים שלי, אורי אטלס, הכול תלוי באצבע שלי, בתנועת סחיטה אחת, בפרק אמצעי באצבע האינדקס, והפעם אפילו לא על הדק הירי.
אני מזרקר.

אלומה ארוכה נורית מהזרקור שהתקנו על הטנק עם רדת הערב, לוחכת את מרכז המלבן. כמו פנסי לנדרובר תיירים בספארי, פוגעות הקרניים ישר בעיני האריות במלבן, ומסונוורים הם מתכווצים להקיא עלינו גושי שיער ופגזים בחזרה, כשהתותחים שלהם טובים משלנו. ואני במלכוד,

כי האור הזה שאני יורה מהזרקור חושף אותי. אבל אסור לי לירות, לא עשיתי לזרקור תיאום כוונות עם קנה התותח. אז בשלב זה אני יכול רק לחכות ולקוות לטוב.

זמיר נותן את פקודת האש השנייה המיוחלת. עכשיו תור בוף: הסמל שלי, וזמיר עצמו:

- 'אש! אש! אש!'

הם יורים מיד. כל הפגזים תופרים בטווח הקרבי הזה, גם אם התותחן לא מדייק.

והצוותים שלנו מעולים. ה"ג בעומר שהחבר'ה מרימים מאפשר לי לסגור מיד את הזרקור, ולמחות את המטרה מהגב.

אבל כבר מאוחר מדיי.

הפגזים שלהם בדרך אליי. ראשון, ואחריו שורה ארוכה ומתכנסת מתנקזת אליי. הסורים נלחמים היטב, גם להם מהמרחק הזה אין סיבה לפספס, גם הם לא צריכים מזל, לא גדוד החוד האיכותי של הדיביזיה. מטווח כלום יחסית הם רואים בדיוק מאיפה יצא האור הלבן, ממני, רק אותי רואים, במיוחד כשהם מסונוורים. אבל לא הייתה לי בררה. לא כאן, לא בעמק הבכא, לא במובלעת הסורית, לא בכלל. פומפוזיות בצד, לעשות או לחדול - זה כל ההבדל בין ישראל הקטנה לסוריה גדולה, בין קיום לעוד יום קטנות לישראל, להגשמת הפנטזיה הלאומית של חאפז אל-אסד נשיא סוריה, והחזרת עטרת סוריה הגדולה. לכן בדיוק הודה לנו יאנוש בלב רחב, גם אם רק שנים-שנים אחרי. רק שבאותם רגעים אתה לא חושב על לחזור הביתה בשלום או בשלוש, בטח שלא על המצקצקים והציניקנים הקבועים - שיחיו גם הם בזכות הלוחמים. באותם רגעים אתה פשוט עושה את העבודה. והראש לא שולט בגוף, ולא נתון להיסוסים וגחמות, הראש הוא רק עוד איבר, שריר שהתאמן עד זרא להיות חלק ממכונה. אורגנון. אז נכון שהיד שמפעילה את הזרקור והתותח גם יודעת ללטף, והפה שנוטף פקודות אש בקשר גם יודע לנשק, והראש שנותן את הפקודה להפעיל את הזרקור מבין את השלכות ויודע שסביר שלא ימשיך בתפקידו לאורך זמן כי פגז הפרישה הכפוייה כבר בדרך. אבל ככה זה בגיל הזה, וככה הייתה הפלוגה שלנו, מתאמנים ברטוב ועל יבש על מתארי התאבדות קיצוניים מזה. וכולנו כמו רובוטריק בסרט ילדים: מורכבים לאורגן אחד גדול, אף-אחד לא מתבלט. כולם מצליחים כשכל אחד עושה את העבודה בחלקת אלוהי הטנק הקטנטנה שלו.

אז העבודה שלי עכשיו היא פשוט לשרוד. לשרוד את המלבן שיורק בחזרה מכת זעם-לילי שורפת. ובסערת האש שנפתחת עליי... לו רק היו לנו אמצעים. חבל שלי לא היה... כשלפחות פגז אחד של ח"ש אויב מצליח...
מזל -

נכונים לי שלושה שבועות כאלה. אם אשרוד.
אפילו את זה לא ידעתי אז, אף אחד לא יודע כמה ואם ארוכה תהיה המלחמה שלו.
ואם ימות תוך כדי המחשבה הזו, שזו תהיה האחרונה? באסה...
ומה תעשה כאיש משפחה שמשאיר אישה וילדים מאחור, וצריך גם לדאוג להם?
מחשבה שעוד תרדוף כל החיים, גם אם תשרוד, ותצליח להקים משפחה, ולהביא
ילדים. שום דבר לא מובן מאליו.
ואת חוסר הידיעה הזו, אי הוודאות, החשש הקיומי העצום לעצמך, אי אפשר להסביר.
וגם אי אפשר להתבוסס בו, אם רגע תאבד ריכוז - תחטוף טיל או פגז.
ואם תשרוד את המלחמה, כך גם תרגיש כל החיים.
לא רק שאי אפשר לשכוח - את החשש הקיומי, כמה דק החוט עליו כולנו רוקדים
כמו פילים.
גם הידיעה - שאי אפשר לעסוק בזה, שאי אפשר לדבר כי לא יבינו, יחשבו שזה טרחני.
אלה שעבורם אתה עושה את הכול, דווקא הם לא יוכלו. לכרות לך אוזן.
ולכאורה, בדיוק בשביל זה אתה כאן, בדיוק כדי שיוכלו להיות קלולס, חסרי מושג
לכל השיט הזה.
לא. אתה צריך לקפל את החשש הקיומי הזה ולשים אותו בכיס של הסרבל,
כי לא אתה חשוב כאן, י-פרזיט שמעז לחשוב על עצמו, החשש האגואיסטי צריך
להתגמד,
אתה כאן בשם החרדה הקיומית למדינה כולה. ואחוות הלוחמים. אתה רק כאן כדי
לתת הכול,
גם את הפאקינג-פאקונג-ראש. את החיים שהיית רוצה להקים לעצמך. עם רונית.
הגוליבר שלך. לא חשוב שהיא רק שנה שלישית רפואה,
אם אתה חוזר מכאן - אתה מתחתן אתה מיד!
בהצלחה...

זוהי רק ההתחלה.
הלילה הראשון.

הוריי עיצבו מרכיבים מאוד דומיננטיים באישיותי.

לא במקרה בחרתי בציטוט ממרקוס אורליוס -

למדתי... לשאת בעמל ולהסתפק במועט, לכוון דברים במו ידיי,
לא לבחוש בקדרת אחרים, ולסור מדיבת לשון.

הערכתי מאוד את השאיפה והיכולת שלהם להפוך לישראלים,
ולהשאיר את פרק החיים הגלותי מאחוריהם.
רק כשאתה מתבגר, אתה מבין עד כמה זה לא פשוט.

אבי, **יוסף סגל**, נולד ב-1912 בדורוחוי, עיירה יהודית קטנה ברומניה. הוא למד בחדר, אבל היה לנער פורק עול שקרא בעליית הגג ספרים אסורים כגון כתבי קרל מרכס. שוטרים-ז'נדרמים מטעם בית המלוכה נשלחו לחפש אחר הפושע ולהשמיד את הכתבים האסורים, והוא עזב את ביתו. בהגיעו לבוקרשט הבירה חבר אידיאולוגית לקבוצה רביזיוניסטית בית"רית, עד יומו האחרון עלז בתוכו פנימה האצ"לניק, והאהדה לבגין מנהיגו הנערץ. איתה עלה ארצה בעלייה בלתי לגאלית ב-1939, נתפס ונכלא על ידי הבריטים במחנה עתלית. שם שהה עד שמצא, כרגיל בדרכו המיוחדת כ'מסתדרניק בכל מצב', דרך להשתחרר ולהתחיל את דרכו להתבסס בארץ. הוא התקבל לעבודה בחברת האוטובוסים דרום-יהודה, שהייתה לימים קואופרטיב, חברת אגד של היום. אהבת הבריות שבו, יחד עם יושרו, והופעתו המיוחדת לארץ החמסינים - לעולם עם עניבה, בכל תנאי מזג אוויר - הפכו אותו לדמות מוכרת ואהובה על הבריות, 'סגל עם העניבה'. הוא היה הקונדוקטור, מבקר הכרטיסים הנצחי. וכשפיתחו מעקב ופיקוח על הונאות, היטיב לתפוס את הנהגים שמעלו וסרחו. אבל הוא גם ידע לזהות בדיוק את אותם נזקקים ומסכנים שבליט בררה התפלחו, ושילם מכיסו עליהם. רבים מהם חיפשו אותו אחרי, להשיב לו את הכסף בהוקרת תודה גדולה. באמצעות חברי בצבא היה שולח לי ד"שים, אבל אף פעם לא החמיץ הזדמנות לבקר אותי, בכל בסיס או אתר בשטח שמותר היה, ולו לכמה דקות.

אבא היה איש צנוע שהסתפק במועט ולא בחש מעולם בקדירת אחרים וסר מדיבת לשון. אני גאה שהייתי מקור לגאווה אין סופית עבורו, ומגשים דרכו בנתינה למען הארץ.

אמי **חווה סגל** לבית פלאוט נולדה ב-1926 בעיר קאסל שבגרמניה למשפחה מבוססת. סבי ארנסט שכל את אחיו עו"ד ד"ר מקס פלאוט, היהודי הראשון שנרצח בידי הנאצים בגרמניה ב-31.3.1933 כי דרש הוצאתם מחוץ לחוק.

סבי הזדעזע, יצא עם שני חברים לסיור מוקדם בארץ-ישראל, כמו המרגלים בפתח הארץ, ובמרץ 1934 עלתה המשפחה לרחובות. סבתי **ליזה פלאוט** לבית **רוזנברג** הייתה עמוד-השדרה של המשפחה ונשאה בעול הפרנסה. אמי למדה בבית הספר היסודי סמילנסקי ברחובות. בגיל 18 התגייסה ל-A.T.S חיל-הנשים במסגרת הצבא הבריטי, ללחום בגרמנים שאיימו להתקדם לעבר ארץ-ישראל ונעצרו באל-עלמיין במצרים. עם שחרורה התגייסה לשירות במשטרת ישראל עד שאני נולדתי בינואר 1952.

אימא הייתה אישה פעילה מאוד ומעורבת חברתית ופוליטית, שחקנית כדור-יד 11 במכבי רחובות, הקימה ושימשה אם-הבית בבית החייל ברחובות, ומזכירת מפלגת הליברלים ולימים גח"ל בעיר. אימא הייתה פייטרית בכל רמ"ח אבריה, מחוספסת, דוגרית כצבר, ומוכרת בדבקותה במשימה עד השגת המטרה תוך התגברות על כל המכשולים שבדרך - ויהי מה.

את שנינו - גם אותי, גם את אחותי הקטנה ממני בשנתיים - **רונית שטייגר** - גידלו ההורים בחום ובאהבה אין קץ. הם דאגו לכול, גם כשברור היה שלא קל, ושניהם הקפידו על לכידות המשפחה, עד יומם האחרון. מאז נטלנו אנחנו את ההובלה.

סבתא ליזה, אבא, אמא וסבא ארנסט

בזמן המלחמה נשען עלינו יאנוש.

יאנוש, אביגדור בן-גל, יליד פולין ומילדי טהרן, גדל להיות מפקד מוערך ומהולל. אלוף פיקוד הצפון, מפקד גיס במלחמת שלום הגליל - לבנון הראשונה, ובכיפור מפקד חטיבה 7. מיד אחרי תחילת הלחימה נשען עלינו ככוח עתודה הכפוף לו ישירות ושומר למשימות מיוחדות, וגם הביע פעם אחר פעם באופן חריג ומיוחד הערכה והודיה בקשר.

לא סתם היינו הפלוגה היחידה בשריון בצה"ל שלא נפגעה בזמן המלחמה, הרי עד המלחמה היינו לפלוגת השריון המאומנת ביותר בכל הצבא. אבל שנים אף אחד לא ידע. לא היינו מקורבים, ובטח שלא עסקנו בזה. העיקר נשאר תמיד בעשייה ובמבט קדימה, גם כשהלב צבט.

40 ומשהו שנים אחרי, ופתאום החלו לשמוע ולהתעניין בנו. מעט לפני מותו של יאנוש, במסגרת תוכנית טלוויזיה נפגש בנו המ"מים של הפלוגה לשיחה ראשונה אי פעם פנים אל פנים. מעולם לא ראה אותנו, למרות שפיקד עלינו במלחמה. חשבנו שרק אנחנו רועדים כמו לפני דייט ראשון, אבל יאנוש היה נרגש לפחות כמונו.

מהו יאנוש בשבילכם? נשאלנו במפגש הראשון איתו עשרות שנים אחרי למרגלות שוט-קל על שוט ויסקי.

אורי סגל, מ"מ-1 של-טייגר: יאנוש? אני חושב שסמכותיות. תחושת ביטחון יוצאת מן הכלל, יש מישהו שיודע מה הוא אומר ומה הוא עושה מאחורי הקול שבקשר. רוני לפבר, מ"מ-3 של-טייגר: אני יכול להגיד לך שאצלי בטנק, מקלט-העזר שלי צריך היה להיות על אפיק חירום חש"ן, אבל היה על הערוץ החטיבתי. ושמעתי את המח"ט [יאנוש] מדבר. זה לטעמי היה חשוב.

דובי פאוסט, -2 של-טייגר: בתו"ל הרגיל אנחנו לא אמורים להקשיב... מעניין, חשבתי שרק אני...

אורי סגל, 1: לא-לא. כולנו...

רוני לפבר, 3: ... וגם לרשת האוגדתית.

דובי פאוסט, 2: זה מראה עד כמה התחברנו אליו... לא תיאמנו את זה, זה איזה משהו... מהלך טבעי כזה.

יאנוש בן-גל, מפקד חטיבה 7:

ב[רשת] קשר החטיבתית... שומעים את הקול של מפקד החטיבה... לכן כשאתה במלחמה תחת אש ובמצבים קשים, נותן פקודות... אתה צריך לדעת לשחק את המשחק של המנהיג. של המצביא... לא רואים אותך... אבל כולם שומעים... זה, במידה רבה, לא נעים לומר, זה תיאטרון. וזה במה. וזה משחק. אז אם יש לך קור רוח, ויש לך סמכות, ויש לך הופעה, מרשימה, אז אתה יודע להפיק בעצמך, כמו שחקן בתיאטרון או בסרט, את מיטב יכולתך... וזה נורא חשוב...

דובי: ההצלחה שלנו, היא יושבת על משהו מאוד בסיסי. ואני חושב שאולי לא למדו אותו [היום]. זו ההכנה שלנו, המוכנות שלנו.
אורי: התודעה של רמת מוכנות [טוטלית] - זה ממך. ואני רוצה להגיד לך שרוח הדברים מובילה אותי גם היום.

פגישת הממ"מים
וזמיר עם ינוש
בלטרון
(אוג' 2014)

מקור: "קול מן
העבר 4" הערוץ
הראשון

דבר דבור על אופניו.
עד היום בעצם את הרוב לא סיפרתי.

1/3 - ה-לג'ה: הכרות פסיכית עם השטח

בום!

התותחים יורים.

אין לי מה לעשות איתם עכשיו.

אני עוצם עיניים, מקווה, שנושרוד גם הפעם. פוקח עיניים לראות ש בוף בסדר.

הוא מגיב בקשר.

מחכים שכבר ייגמר ונוכל לקפל את מארב הלילה מלב ה-לג'ה הקטנה הסורית בחזרה לכוחות שלנו, עדיין במובלעת הסורית, בתוך סוריה, אבל ביחד איתם, רק לא לבד כמו כל הלילה.

אם רק יכולתי לירות חזרה... זה לפחות היה מרגיש אחרת.

לא בשביל זה התאמנו, איבדתי כמעט את הריאות שלי, ונלחמתי בזמיר השמגג הזה, בשביל למות מפגז ארטילריה או טנק שמצויים מחוץ לטווח שלי. אבל לפחות עכשיו השטויות של זמיר מקבלות פרופורציה וחוזרות לגודלן הטבעי. אני נזכר ביציאה הראשונה שלי הביתה, אחרי השיבוץ לטייגר.

חארפה ומזרעת בית ג'אן - ה-לג'ה הקטנה (באדיבות ארכיון צה"ל)

די כבר! אני קצין ותיק, לא סיימתי אתמול קק"ש, ולמצנע לא היו תלונות - ההפך!
והרי בדיוק בגלל היכולות שלי שלח אותי מצנע דווקא לכאן, ולכן בדיוק הסכמתי.
מה, זה לא מספיק? ורבאק - אנחנו בפלוגה מבצעית! כבר לא צריך את כל האמיאת הזה!
אי אפשר לתאר כמה גבוה עולה הדאון במעמד כזה, כשמול כולם הוא אומר לי, הקצין
החדש: 'יאללה סגל, חלץ לאחור. אחורה-פנה'. ועדיין שתקתי, בוער בפנים אבל הכול
בשליטה.

ההרגשה מחורבנת, אבל אני לא מעז לפצות פה, לא עונים למפקד, לא חשוב כמה הוא
דפוק... למדתי מהר מאוד שאף פעם אי-אפשר לדעת, ואף-אחד לא באמת יודע, עם
המבט הממזרי הזה שלו: הוא רציני או ציני? נהנה להיות אכזרי או סתם אטום? רודה
בשם המשמעת והמקצוענות, או סתם בשם התעללות לשמה?

חזרתי למגורים עם הזנב בין הרגליים, נזכר בשיחות עם החבר'ה לקראת שיחות
השיבוץ עם מצנע.

לשיחה הזו נכנסתי כמ"מ וקצין ותיק, בוגר 2 מחזורים בצמ"פ, לקבל שיבוץ מבצע
ראשון. האחרים כבר קיבלו וחיכו לי במגורים, מחכים לשמוע, כשיצאתי משובץ.
'נו, לאן?'

החבר'ה יודעים שבגדוד 82 בחטיבה 7 שתי פלוגות מבצעיות, פלוגה א ופלוגה ג ושתי
פלוגות צמ"פ צעירות.

פלוגה א בפיקוד אלי גבע. אלי לא רק בנו של יוסף גבע אלוף פיקוד מרכז, הוא נודע
בעצמו בין היתר כאל"מ צעיר במיוחד בן 28, ומהראשונים להפגין עמוד שדרה ערכי
בלבנון הראשונה.

פלוגה ג בפיקודו של מאיר זמיר. הוא לא סלב ולא VIP, רק ידוע על סעיף מופרע של
קשיחות. זמיר בן טיפוחיו של גורודיש, והשניים חטפו יחד פגיעה בטנק, ב-67 כשזמיר
הנהג. לא בכדי מכולם דווקא גורודיש הנוקשה זיהה את האיכויות המיוחדות בזמיר,
ושלח אותו בתום 3 שנות סדיר לקורס מט"קים ומשם לקק"ש. לקורס מט"קים יוצאים
לרוב עד מחצית הסדיר מיד אחרי הצמ"פ או מעט אחר, בטח לא בסוף סדיר. זמיר
לא התחיל במסלול הרגיל, וגם לא היה אף פעם חלק מהאצולה הצה"לית.

אולי לכן היה תמיד רק מפקד של חיילים, אוהב אותם אהבת אמת כאילו היו ילדיו,
אבל לקצינים הפנה עורף ספחת, מתעלל ומתעמר. את זה ידענו. חוץ מזה, זמיר הוא
כל מה שאני לא. פרחח, חיית בר, ילד השדה. יאנוש - בעצמו מזן דומה, אבל מרקע
אירופאי שמרני מיושן ומעושן, לא חיבב את זמיר בהתחלה, ולא הסכים לתת לו סמג"ד.
זמיר הבהיר שיעזוב, יאנוש לא הפריע כי ליאנוש זה לא הפריע, וכך לפני שמישהו
בכלל חשב על מלחמה ב-73, כשהצבא עסוק בצמצומים ומתחיל לחתוך בשריון החי,

יועד זמיר לשחרור והפלוגה כולה לפירוק. זה כמובן השתנה במלחמה ואחריה. וגם אז, כשבפעם הראשונה הציעו לו אחרי המלחמה את עיטור הגבורה, הוא סירב: 'כל פלוגת טייגר תקבל - או אף אחד.' כשלעצמו זה היה ראוי לציון, עיטורים נועדו לחנך חברה וחיללים בהוקרת גבורה שתרמה לביטחון המדינה והגנת החברה, ולכן צריכים להינתן גם לפעולות מוצלחות, לא רק לגבורה שנדרשה לכיסוי על תקלות.

בסבב העיטורים השני בלית-בררה הסכים זמיר אחרי שבאמבוש הוכנס לחדר עם רפול ויאנוש, עד שיצאו עשן לבן ושלושה פנסים סגולים של שבת. בקטע הזה כולנו באותה גישה: יש מספיק קרדיט לכולם, אין סיבה לקניבליזציה על הזיכרון. באיזון בין הסטטיסטיקה של השחקנים להצלחת הקבוצה, בין עושה למעשה, המעשה הוא החשוב. לא בכדי דיבר יאנוש על מעשה המלחמה כעל קונצרט: 'אני הייתי מנהל התזמורת, אתם הייתם הכלים.' כי החתיכות קטנות בפאזל רק מרכיבות את התמונה הגדולה, המעשה הראוי להיעשות ולְשַׁבַּח. והתמונה מתחברת, רק כשהיא מכילה את כל החתיכות, ובגודלן הטבעי: לא כשחסרות חתיכות, לא כשמגדילים חתיכה על חשבון אחרות והתמונה מתעוותת, ולא כשמקטינים אחת ונוצר חור בקנבס. באמת, יש לנו רק מילים טובות לומר על הקולגות, האחים שלנו, בשדה הקרב. כולנו עשינו והקרבתנו ודימנו, ורעות ואחוות לוחמים לא מפקירים מאחור.

'נו, תפסיק למתוח סגל. אצל מי?'

'נו, ברור. ג. מעכשיו אני מ"מ1 של זמיר.'

במלחמה הכינוי ברשת הקשר לפלוגה ג בראשות זמיר הוא 'טייגר', לכן הפכתי-
'1 של-טייגר'.

מעניין, בשגרה נקראה הפלוגה שלנו ג - 'גולן', ומיד כשחזרתי מהקרבות בגולן - דחף הקיום מבהיר לך את סדר העדיפויות - והתחתנתי עם ג-גוליבר, אז שנה שלישית ברפואה, הבאנו את הבכור שלנו: ג-גולן. לא חושב שהיינו קוראים לו י-ירדן אם שם הייתי נלחם, או ס-סיני, למרות שלשם נועדנו ושם התאמנו חודשים ספורים קודם, להיות מפלוגת החוד שמובילות את הצליחה בגלילים ובדוברות. אז איך בסוף הפלוגה שהתאמנה ונבחרה לצלוח את התעלה לאפריקה מצאה עצמה בלב סוריה? לאחדרפנים פתרונים, ודי לחכימא.

כשעניתי לחבר'ה במועדון השק"ם '1... של זמיר' השתיקה הייתה קצרה,

לא כמו הצחוק, טפיחות הניחומים והשכנועים שהגיעו אחרי.

'סגל... אתה לא נורמלי! הוא יאכל אותך בלי מלח, זה פרא אדם זה!'

כנס למצנע עכשיו ובקש החלפה, תגיד שטעה, שטעית! עוד לא מאוחר. ולמה בכלל

הסכמת?!
ידעתי למה.

אף אחד לא חושב בגיל 18 שהוא הולך למות. אם זה היה בדיסקט, לא היה מחשב, אף אחד מאתנו לא היה שם. לא, בגיל 18 אתה רוצה להיות הלוחם הכי טוב שאתה יכול להיות.

הצעירים פסיכים. בכל דור.

עניתי קצר, אני זוכר בדיוק את המילים: 'אם ללכת למלחמה - רק אתו'. וכמה שצדקתי.

ואתו התחיל בית הספר הטוב ביותר, שליווה אותי כל החיים.

דרכו הפנמתי ופיתחתי את 3 הרגליים עליהן עומד העולם, עבורי לפחות: הכרות פסיכית עם השטח, משמעת ברזל, והיצמדות פנטית לתו"ל. וכל אלה לא עומדים לבדם בלי יכולת קרה לשיקול דעת לקבלת החלטות גם כשלוהט. בוער. נשרף.

אם נשאל, אפשר לסמוך שימשיך לחייך ולענות: 'פחחח אורי? - עליו אי אפשר לסמוך...' כזה הוא.

ועדיין, 30 שנה אחרי, מתקשר מ"פ טייגר ל--1 של-טייגר: 'אורי, הגיע הזמן. סומך עליך לאסוף...'

הייתי ברכב. רגע של הלם. 30 שנה לא היה קשר. אף אחד לא שמר על קשר עם אף אחד. '... סומך עליך לאסוף את החבר'ה'. שתקתי, הוא המשיך: 'שמע, אורי, אנחנו כבר בני

50, ומי יודע מי עוד חי. זו ההזדמנות האחרונה לנסות לאסוף את האנשים, לראות מה קורה איתם. יש לי בקשה... עזור לי לנסות לאתר אותם. את כולם.'

זמיר מבקש - אני עושה. והאמת שזמיר לא צריך לבקש.

לקחתי את המשימה כשליחות, הרגשתי שאני לא יכול לעצור גם אם אני רוצה.

אבל לא ידעתי עד כמה קשה יהיה.

איך מכנסים פלוגה בלי שלמישהו יש רשימה מסודרת של כולנו?

החלטתי להושיב את עצמי ולהתחיל רשימה.

מסתבר שהכי קשה לשבת עם עצמך על רשימה של אנשים שראית והרחת ושמעת ומיששת איתם את הדברים הכי קשים, דברים שלא חשבת שאפשר לדמיין בסיוטים הכי גדולים.

אפילו אם אתה יקה אגרן כפייתי, אחרי 20 יום כאלה בתוך האש, באורח פלא נעלמות כל הרשימות. המחברות הפנקסים. ולך תמצא עכשיו ציוותי ברזל. מה שלא עושה הזיכרון, עושות ההדחקות. כשהתחלתי זכרתי ארבעה-חמישה. שלושת המ"מים יחד איתי, רוני ודובי, זמיר המ"פ, ו בון: הסמל האגדי שלי. זהו.

בום!

לילה שני שמסתיים בנפילות ארטילריות עלינו.

אתמול נכנסנו לכאן פעם ראשונה,

כנראה יש פה באזור קת"ק, סורי שמתצפת ונותן את המיקום המדויק שלנו לחבר'ה שלו מאחור.

אין סיכוי שהיו יכולים לדייק ככה בירי עלינו, מכזה מרחק.

והמפה שלי... זה נשמע כמו תירוץ של ילד ביסודי, אכלו לי שתו לי, אבל המפה שלי קצרה.

אני מזהה את היציאות, יודע מאיפה הם יורים, פחות או יותר, גם התותחים, גם הטנק המעצבן שיורה מהמטע, אבל אני לא יכול לתת, גם לא לתותחנים, את המיקום המדויק בקורדינטות. גם את הקת"ק הסורי עוד לא מצאתי. אולי מחר. אם נשרוד את הלילה ואת הירי של הבוקר.

רק שלשום, עוד לפני שנכנסנו לתוך סוריה, הסתיימו אותם ארבעת ימי בלימה. ועוד לפני הכניסה מעכו אותנו לרמות לא אנושיות. בלי-סוף דם וזע ואין זמן לדמעות, העמל שכולם שוכחים שבא איתם, כמו הלהקה - דם יזע ודמעות, שוחק. הרגשנו את זה כשהסתיימה הבלימה, והטנקים עמדו שורות-שורות בחניון הלילה במרום גולן, והפסיקו לזוז.

רק אז הגיעו שמות החברים הראשונים. שנהרגו.

תחילה סנוניות, ורק אחרי הטיפות, שטף.

רק במגמת צנטוריונים חצי נהרגו, ועוד מהפלוגות והגדוד וצמ"פ וקמ"ט וקק"ש.

גם השמות האלה צפו לראש בהכנת רשימת הקשר 30 שנה אחרי. הם תמיד היו שם.

ומספרים לנו שגולדה תוהה אם להיכנס לסוריה, לשיפור המיקוח במשא ומתן על הפסקת האש.

ואני אומר לדובי פאוסט, -2של-טייגר: 'תקשיב דובי, אני לא רוצה.' ואני מתחמם. ואני

כועס. הוא מציע, באדישות שלו: 'בוא נחכה נראה מה יהיה.' רק במפגש 30 שנה אחרי סיפר לי... גם הוא והגור שלו יצחק טובבין הבינו את הסכנה, להיכנס לשיטח סוריה, וביחד קיבלו החלטה: הם לא נופלים בשבי. כדי שלא יהיה אפילו פיתוי, הם קברו שם באותו חניון את כל הלבנים - תחתונים, גופיות. אבל אני מתחמם, ומתלהט, כי מה כבר רוצה חייל שעשה את העבודה וסילק בקושי את הפולשים משטחו? די! שקט!

עניתי גם לדובי: 'לא בא לי על הדבר הזה. לא בא לי טוב. כבר נמחקנו. עד דק. בבלימה. סיימנו, שייגמר כבר! אנחנו לא מדינאים, אנחנו חיילים, ואת שלנו עשינו! הארץ נקייה מסורים! ואיפה המילואימניקים?! שהם ייכנסו!...' הייתי בשוונג, ודובי לא עצר אותי: '... ולמה כשאני מגיע לנקודת מילוי מחדש, אין לנו בכלל את הפגזים שצריכים, למה אין חודרי שריון, למה רק מעיכים?! מה כבר ביקשנו?! דלק?! תחמושת מתאימה?! מה יהיה?!'

כן, זה היה רגע כזה. של כעס. נכון יותר, פורקן ושחרור. של הכול. כל מה שהצטבר. והרבה הצטבר. הרי כבר למחרת בלילה - נגמר הדלק... ואנחנו בתוך סוריה, ב-ה-ל'ג'ה הקטנה, מישורי הבזלת שמסתיימים ברמה המטפסת בואך דמשק. כשבאנו לתדלק פגשתי את יוס, אז נתתי לו לתדלק לפניי - 'בכבוד!' וכשהוא סיים עשה לי 'ימשיך כבוד', הרמתי את הזרנוק, חיברתי, ואין דלק! דלק אין!

אז כמו שאני מסיים לאוורר את כל זה עם דובי עוד לפני הכניסה לסוריה, מגיע אליי זמיר ואומר 'קח את יוס...' - שלמחרת בתדלוק יגמור לי במקרה את הדלק, יוס הוא יוס אלדר, מג"ד 75, '... יוס הולך לקבל ממחר גדוד טנקים לפיקודו, והוא לא טנקיסט. למד אותו טנקאות.' יוס, יוסף אלדר, נפצע ועזב את בית החולים על דעת עצמו. בחור טוב, ראש על הכתפיים, לימים קצין חינוך ראשי, אבל עד עכשיו לא היה בתוך טנק ופיקד רק על חיל רגלים בנגמ"שים - על חרמ"ש. אז איך עושים לו הכשרת טנקיסט בשעתיים? לקחתי אותו עם הצוות שלי, ושלוש שעות הסתובבנו באזור מרום גולן, לומדים על עקרונות הפיקוד על טנק. ואני מדבר, ומסביר, ומנחה, הכול בגובה העיניים למרות שהוא מג"ד ואני סגן. זה הרגיש טוב, שאני זה שעוזר לו להיכנס לראש של טנקיסט. למשל בקושי שמגיע עם בחילה קלה, הצורך לסנכרן בין תנועת התקדמות התובה לכיוון הצריח. לוקח זמן ללמוד את זה, בהתחלה זה כמו לקרוא שלט תוך ישיבה באחד מספלי התה המסתחררים של הכובען המטורף בלונה-פארק. כשחזרנו לחניון עוד לא ממש סיימנו, אז הצעתי ליוס: קח לך קצין לתפקיד הטען-קשר, שהוא ינהל לך את הטנק ויפנה אותך לפקד על הגדוד. וכך היה.

ולמחרת, כשבחארפה טיפות הדלק האחרונות נכנסו לטנק של יוס, זמיר לא יכול היה לחכות לי, נע דרומה והשאיר אותי שם, למה שהפך לכמה ימים טובים של עבודה, רק

אני הסמ"פ וסמל המחלקה שלי בן־. מעט אחרי שהגענו לחארפה עזב הסמ"פ, ואני נותרתי המבוגר האחראי. בלילות הראשונים עוד התקשרתי לילה-לילה לחגי מן, קצין האג"מ החטיבתי, לבקש להצטוות בחזרה לזמיר, והנסיבות פעם אחר פעם לא אפשרו. רק שבינתיים, שם בכפר חארפה, קרה משהו חדש. כוח הטנקים באחריותי הלך ותפח עד כ-7 טנקים, כשהצטרפו עוד 5 מהכוח שעלה עם גולני בניסיון כיבוש החרמון, ונותר ללא קצין. עבדתי בשוטף מול מג"ד 17 של גולני, והייתי שותף קבוע בתדרוכי אורי שמחוני המח"ט. בשבילם הייתי פשוט טייגר, מ"פ הטנקים בגזרת החטיבה. ושם עשיתי את השינוי בנקודת המבט, בתפקוד כמפקד בתוך התמונה הגדולה, תוך חבירה ותקשורת עם כוחות אחרים. לא רע, טפחתי לעצמי על השכם בסוף ארבעה-עשר הימים בחארפה, מגניב לחנון מרחובות.

גדלתי ילד טוב רחובות. לא סובוטניק גדול כזה כמו בן־ הקיבוצניק, אלא נכד לעליית היקים, בוגר מגמה הומנית עם חלום תלוש להיות קצין. אימא גדלה עם החבורה של צ'יץ ומוטה גור ברחובות והכירה את כל הברנז'ה. מוטה, מוטה גור, הרמטכ"ל שכתב את עזית הכלבה הצנחנית, צ'יץ', שלמה להט, שהיה לראש עיריית תל-אביב והפך אותה למה שהיא היום, עיר ללא הפסקה, ולפני אלוף בצבא. אבל את חייו בארץ התחיל שלמה כשלוס, ילד שעלה מברלין - לרחובות, ובה כשיחק במשיכות חבל צעק בגרמנית בגיל 8 צ'יהן! צ'יהן! - משוך! הילדים שמעו צ'יץ' ומשם השם. ומעניין, אימא שלו וסבתא ליזה שלי היו חברות טובות מאוד,

ילד טוב רחובות"
מגיע לחטיבה 7 (נוב' 1970)

ויחד הרימו לו חגיגת בר-מצווה, ב-אין שהיה, באמצעים המועטים של התקופה. אבל לא היה לי שום סיכוי להיות קצין או קרבי. הייתי עם אסטמה קשה-קשה.

ומה עושה ילד עם חלום מופרך? בלשכת גיוס קיבל אותי רופא זקן והכניס לבדיקה יחד עם מישהו. כשביקש שנרד לשכיבות שמיכה, על כל כמה של המישהו עשיתי אחת ועוד כמה ניעורים קולניים, הי-הופ הי- הופ תיאטרון המטאטא. המישהו זרק מבט תמה וממשיך בשלו, בסוף שנינו נעמדנו לבדיקה, הרופא מצמיד סטטוסקופ, מחייך וחותרם 97 לשנינו. יש!

הצלחתי להסתיר את האסטמה גם כל הטירונות ברפיח. כשאחרים הלכו לישון, אני הלכתי לשירותים. להירגע, לשאוף, ולהקיא את הנשמה. גם לקחת כדורי אסטמה 18, כדור מרגיע מאוד, שמכניס לסוטול אמתי להרפיית השרירים. אתו נרדמתי עד ההשכמה. בסוף הטירונות שלחו אותי לחרמ"ש, ובראש שלי ידעתי שחרמ"שניק - איש חי"ר משוריין - הוא חי"רניק, ויהיה כבר מוגזם לנסות ולעבוד על המערכת גם שם, את ההכשרה שם כבר לא אצליח לשרוד. ביקשתי פרוטקציה מבן כיתה של אימא, אל"מ שריון גדעון אלטשולר, ולמחרת העבירו אותי לטנקים.

לא שראיתי טנק מימי... זחל ראיתי רק בטרקטור ב'פרפר נחמד' של פניה ברגשטיין עם האיורים הבוואריים, הבנות במטפחות הראש והבנים בשליקעס.

'איזה טנק אתה רוצה?' נשאלתי כאילו אני מבין עניין.

'איזה יש?' שאלתי בעניין.

'צנטוריונים בצפון, פטונים בסיני.' זה נכון לשירות בסדיר, אבל לא להכשרה, ולא למלחמה.

צוות 7 בקורס קציני אג"מ בה"ד 1 (דצמ' 1971)

ידעתי שסיני זה אבק, ואבק לא טוב לאסטמה. אז ביקשתי וקיבלתי. צנטוריון. יש!

כשסיימתי מקצועות בבי"ס לשריון עליתי על המשאית למשובצי הצנטוריונים - וירדנו בסיני... מה שאמרו לי נכון לשירות בסדיר, אבל לא לתקופת ההכשרה, וגם לא ממש לזמן המלחמה. בכל מקרה בסדיר בשוטף את אימוני הצמ"פ - צוות-מחלקה-פלוגה

- העבירו רק בבסיס רפידים בסיני. ועדיין, את כל המסלול, כולל קורס מפקדי טנקים, בה"ד 1 וקורס קציני שריון, עברתי בדרום בחול ובאבק עם האסטמה. גם כקצין מפקד מחלקה אחרי הקק"ש ואח"כ בטייגר, הובלתי את ריצת הבוקר עם כל פוזת ה - 'אף אחד לא עובר אותי!' ובסוף הכושר ניצח. לא בצחוק, הכושר העביר לי את האסטמה. עוד לפני חארפה.

ניווט עיוור בדרך לעדוריים (דצמ' 1971)

התפקיד שלי בחארפה הוא לעזור להחזיק את השפיץ. חארפה, כפר קטן שנושק לתחילת ה-לג'ה הקטנה, כנקודה הכי מזרחית והכי רחוק אליה הגיע צה"ל במובלעת הסורית, והתפקיד שלי כאחראי כוח הטנקים לגדוד 17 של חטיבת גולני שמחזיקה את הגזרה, הוא לעזור להחזיק בשפיץ שלנו בלי לעזוב. ועם כל הראש הגדול, 'במערב-אין-כל-חדש': המלחמה היא קודם-כול סיפור של חיילים, של צוות, ושל הפיקוד הזוטר. אז לקראת כל ערב אנחנו נכנסים עוד טיפה מזרחה לעומק, רק כדי לוודא שאף אחד לא ינסה להיכנס לשטח שלנו, ונשארים שם להפגין נוכחות עד אמצע הבוקר.

בניווט רכוב קק"ש 1972

לא סתם עמדנו שם, ירינו בחזרה - ותמיד יש על מי, גם אם לא תמיד אתה רואה אותו - שריון, צידי טנקים, וכו' - ובנוסף כל בוקר חטפנו ארוחת בוקר יומית גדושת אש. זה היה הקוד שלנו לסיום, שלאחריו התקפלנו בחזרה לכוחות בחארפה. מתגלחים, שטיפה, מסייעים בשמירה ואבטחת הכוחות שם, שומרים על כוננות גבוהה, וחוזרים שוב ללילה.

מנוחת המנווטים בערבה קק"ש 1972

ארוחת הבוקר הרתחת היומית שסיימה כל מארב הכילה בעיקר מנה גדושה ומלאה של ארטילריה: כל בוקר נפתח קונצרט ההפגזות, ואפשר רק לדבר לְלִמְפָּה ולא לְלוּהִים שייגמר. אבל חונכנו: ארטילריה לא עוצרת שריון. היא יכולה

להציק, היא יכולה לגלח לך תאים חיצוניים עם ציוד אישי, לקרוע רשת הסוואה או להפיל ארגז כלים לתיקון, אפילו לעשות נזק, אבל לא להרוג. אלא אם כן, כמובן, ספגת פגיעה ישירה. אבל האילוף עובד, כי אתה משכנע את עצמך - מה הסיכוי שזה יקרה...

אז אתה מתנחם בסטטיסטיקה, למרות שאתה רואה בעצמך מה עושה ארטילריה גם כשהיא לא פוגעת בדיוק, וגם רואה טנקים ואנשי צוות שלא שרדו את זה. ואתה מדחיק: הסטטיסטיקה היא בדיוק הסיבה שבגללה הצד השני ממשיך לירות. כי הוא יודע שמתישו יפגע.

טנק אחד במיוחד ירה עלינו, ידענו לזהות אותו, כי הוא היה נטוע בתוך מטע בננות. רק שהוא היה רחוק מדי לטווח שלנו, והוא היה בודד. לא רק הוא, כל קני הארטילריה עמדו כמוהו, רחוק מאוד מהטווח שלנו. ולא רק שאנחנו לא יכולים לפגוע, אני אפילו לא יכול להתחיל לייצר חישובים או להעניק את הנ"צ שלהם לתותחנים שלנו. למה? כי המפה שקיבלנו לפני המלחמה נגמרת בקו סגול. עולם הפוך.

המפה שלנו מנוילנת ונגמרת בקו הסגול בישראל, והמפה של החבר'ה שירדו בתחילת המלחמה להגן על סיני ועוד לא ידעו בפני מה יעמדו, כך שמעתי בדיעבד, הייתה עד קהיר. הם נשלחו לצבוע את הפירמידות בגיזה בירוק ובשחור. כמה יומרנות... כשגיליתי שהמפה שלי חסרה, פחות או יותר לקראת הכניסה למובלעת, בביטחון מופרז קרעתי את הניילון וסיכות השדכן, בהימור בטוח מבחינתי על 'המספר הנוסף'. נהוג תמיד להשאיר עוד איזה זנב מהמפה הגדולה, גם ליתר ביטחון, גם ליתר נוחות החזקה, ורק אז לקפל ולניילן ולשדך.

צדקתי, קיבלתי עוד פיסה, רק שאצלי השובל נגמר בול בארפה. מפה הלאה, אם נרצה להתקדם, אצטרך מפה אחרת, אבל מפה אחרת - אין. ובכל מקרה אם אני רוצה לזהות את המיקום המדויק בקואורדינטות של מי שיורה עליי כדי לתת למישהו אחר כמו לתותחנים שלנו את הטווח והנ"צ, שיטווחו הם, אין לי איך. למזלי, עד אז, וגם שם מלבד באינסידנט הזה, זה לא הפריע לנו בשאר הפעילות. את אופי השטח, ה-לג'ה, הכרתי מההכנות הרצחניות שעשינו בגולן, וגם כשהגענו לארפה, כרגיל למדנו את המקום היטב. את הדרך לקצה השפיץ שלנו - ובחזרה, את כל השוחות, הדיפונים, הרמפות, העליות, השיפועים, מכתשי ההפגזות שכתשו אותנו. והלימוד הוא סטייל זמיר, בזחלים בג'יפ וברגליים.

שלושה חודשים לפני המלחמה החזקנו קו, הפלוגה שלנו, ברמת הגולן.

עם סמל יעקב שטיינברג ז"ל, צמ"פ גד' 82 (1972)

שדה קמ"ט בשבטה 1971

עם ביליגרוצקי, פאוסט, צמ"פ גד' 82 (אוק 1972)

מ"מ צמ"פ מחזור נח"ל ראשון גד' 82 (ספט 1972)

בביום אויב לחט' 188 קייץ 1973 לפני מלחמת יוה"כ

חטיבה 188 שברגיל תופסת כאן את הקו ירדה לתרגיל, להתאמן למלחמה. הם התאמנו בדיוק על מתאר המלחמה שפרצה חודשים אחרי, התאמנו היטב - וגם נלחמו היטב במלחמה עצמה, רק שאת אימון המלחמה ליווה חוסר אמון מוחלט. זו לא הייתה הזחיחות הרגילה שיש בכל תרגיל כשאף אחד לא באמת מדמה שמולו אויב, זה היה משהו אחר. בשיחת הסיכום התלוננו אנשים, כולל גורם הגישור וההנדסה, למה לעזאזל משקיעים זמן יקר ומשאבים על

מתארים אפוקליפטיים חסרי היתכנות, כמו כיבוש סורי בגולן או הגעת כוחות למורדות הכנרת. זה מה שהטריד אותם. ואי אפשר לבוא אליהם בטענות, זו הייתה האווירה בארץ. אין סיכוי שיפתחו מולנו במלחמה. ומח"ט 188 משיב להם היטב: חברים, גם על הגרוע ביותר צריך להתאמן.

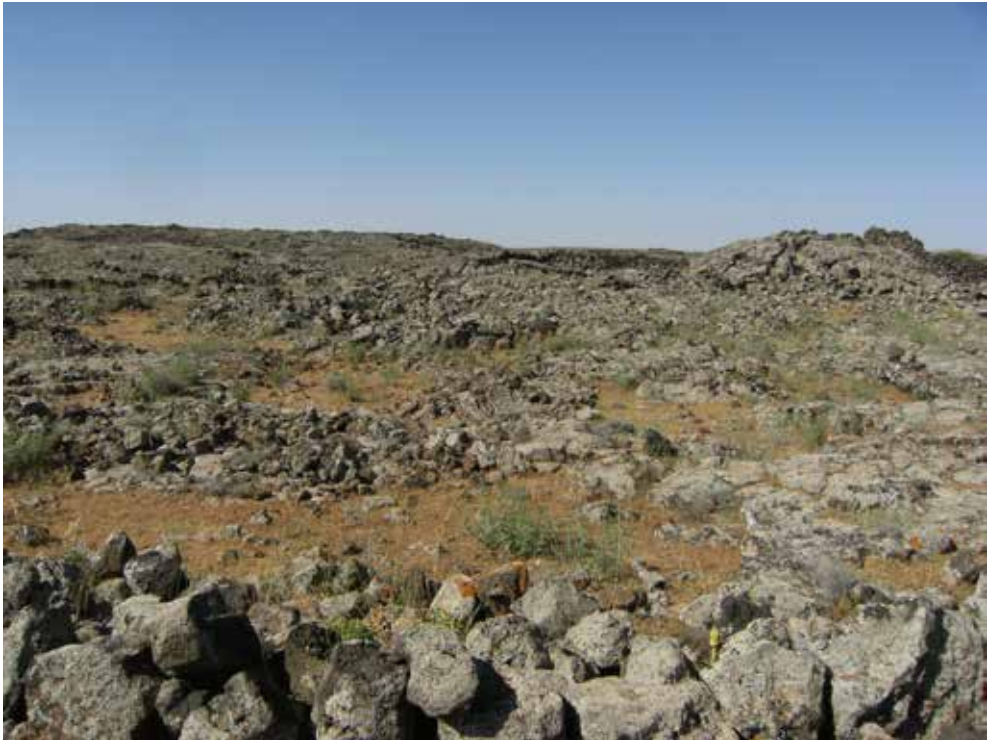
זמיר לא נתן לנו ליפול לאזור הנוחות. גם לא יאנוש מפקד החטיבה שלנו חטיבה 7, שכל הזמן כיון למלחמה. גם כשבא אלופ פיקוד צפון חק'ה - הכול היה תחת ההנחה: הסורים פרצו. תמיד אופציה ריאלית, תמיד כולם מתכוננים ברצינות רבה. הפלוגה שלנו התפרסה לתפוס קו בגזרה המרכזית בחזית רמת הגולן, ואת המחלקה שלי פרסתי באותה חושנייה לא רחוק מצומת עגבנייה ממנה יצאנו להילחם כשפרצה המלחמה. זמיר היה מגיע יום-יום לחניון שלנו בג'יפ מצויד בצידנית פירות ומים קרים.

הוא היה לוקח אותנו המ"מים בסופי שבוע בג'יפ שלו, היינו בישבן מכוון כי כל התאנים ומי הקרח בעולם לא ימתיקו או יקררו את התופת שהעביר אותנו. פבלובית נבח עלינו לרייר ולהכיר בעל-פה, בעין ובמפה, את כל השבילים, הרמפות, העמדות, השטחים המתים וקווי הראייה מכל מקום. ברמה פסיכית, שאי אפשר לעמוד בה. כך חשבנו. בהתחלה.

'סגל, י-צ'יקמוק! נראה אותך נותן לנהג הוראות לעלות לעמדה. לא, זה נמוך מדי... פאוסט - עכשיו אתה. נו-באמת, גבוה. מה יהיה אתכן בנות? חחח במלחמה אין לכם

שום סיכוי. תמיד ובכל מקום - עכשיו מלחמה.
זה נכנס לך טוב-טוב לראש.

גם במלחמה, היינו מאורגנים בחזית - בדיוק כמו בעורף, כי מוכנות היא בכול, בשגרה ובחירום, באימונים - ובמלחמה.
רף התמיכה והלוגיסטיקה שהעמיד לרשותנו זמיר באמצעות סמו הרס"פ והחוליה הטכנית... לא יאומן. רק חברי הפלוגה שלנו היו צריכים לנגב מהזיפים פירורי בפלים שארגן לנו יום-יום. במלחמה. כל לילה נכנסה לנו אספקה. אחד מאתנו, שזמיר 'זיהה' שהוא בדאון', קיבל ביקור מהחברה בהפוגה הראשונה בכפר בלום. 'מלחמה לוקסוס' היינו צוחקים.

ה-לג'ה שטח עבירות קשה מאוד במזרח המובלעת הסורית. תמונה מויקיפדיה.

חזרנו אחריה - כולנו שלמים ובריאים - לא לבלגן הצה"לי הרגיל, כמו כל שאר צה"ל, אלא למיטות וארונות מסודרות, על כל אחת מוטבע השם של כל אחד. גם 30 שנה אחרי, במפגש הראשון, אמר בין גלי הצחוק זמיר, מחייך אבל רציני לגמרי: 'רבותיי: זה לא סוד שהשמעת עושה סדר.'

זה היה הצד השני של המטבע של פלוגת השריון הסדירה הכי מאומנת בצה"ל, בונבוניירה רב תכליתית ורסטילית שיום-יום התאמנה לגיהינום. היינו מוכנים לכול כי לא היה שום סוג קרב שלא תרגלנו. זמיר אומר שבשלושת החודשים לפני המלחמה ירה בה כל חייל יותר משחייל סדיר יורה כל שלוש שנות השירות. בששת החודשים האחרונים תרגלנו כל סוג קרב ושת"פ, השתתפנו בכל תרגיל צה"לי שביקש שת"פ שריון במה שהיה ניצני השת"פ הבין-זרועי. שית"פנו עם חטיבת הצנחנים ונחתנו מנחתות בפלמ"חים, ובתרגיל מילוט שדימה את פגיעת הנחתת שוחים בחושך בלילה עם כל הציוד 3 קילומטרים לחוף לנקודת אור מהבהבת מול קירות הגלים. מפחיד. בתת"ל"ג - תדריך לפני תרגיל - עלינו כל קציני הפלוגה המבצעית שלנו למסוק היסעור יחד עם כל קציני הצנחנים של חטיבה 35. מהנה. התאמנו עם הנחתת בת-שבע בשארם-א-שייח'. מרטיב. וכמובן, אימוני הדוברות בהרוואיפה מול סגל א' של המדינה, והקו האינטנסיבי מלא ההווי בגולן. הפלוגה זכתה לשבחים מקיר לקיר, מהאזובים ועד הטפחות. הגענו הכי קרוב שאפשר לקומנדו שריון.

וככה, עם מוכנות כזו, ידענו להיכנס לשגרת עשייה גם בחארפה. באור ראשון חוטפים את מכת האש מהשמיים, הטנק מתנועע, קצת או קצת הרבה כשקרובים אליך מאוד, אבל בינתיים טפו-טפו-טפו עוד לא פגעו. סוגרים מדפים, ואני עולה בקשר לוודא שגם בן: הסמל שלי בסדר:

'1 ב?'

'בסדר.'

בן: תמיד בסדר. בן למשפחה מרובת ילדים, גדל בחבורת נוער בקיבוץ נחשון. גוש מוצק חזק, באמת נראה סובוטניק מהעלייה השנייה, איש קיבוץ ואיש טכני מהמעלה הראשונה. בן: הציל אותנו מתקלות מכוניות עם הראש והידיים שלו, לא פחות מהטנקאות והגבורה שלו. כבר בצמ"פים בגדוד 82 אצל מצנע היה הסמל שלי, הוא עבר מחזור אחד לפניי לכאן לטייגר להיות לסמל מחלקה 1, וכשבאתי מחזור אחד אחריו, עם כל החשש הברור מזמיר, והתברר לי בן: פה איתי, שוב הסמל שלי, ידעתי שיהיה בסדר: יש לי עוגן, וואחד עוגן. בחניון המחלקתי בתפיסת הקו בחושנייה, כש-188 יצאו לאימון חטיבתי, היה המון גיבוש והמון הווי גם בגללו. והיחסים האישיים בינינו תמיד מדהימים. כי הוא איש מדהים, מאוד נוח לבריות וסתגלן כשצריך, רגוע ומאוד מאוד אמיץ. לא סתם לימים זכה בצל"ש.

מעכשיו גם זה הג'וב שלנו. להתמודד עם האש שנחתת מלמעלה בלי יכולת להשיב או להגיב. שכללנו עם הזמן את תו"ל ההתגוננות הפסיבית שלנו מהפגזות, עושים את הדבר החכם ביותר האפשרי. גם את זה לומדים בדרך הקשה: תישאר בדיוק באותה נקודה. ואם כבר הייתה נפילה לידך - רוץ, רוץ לתוך המכתש שנפער, כי פצצת מרגמה לא תפגע באותו מקום פעמיים.

אבל ידעתי: עוד לפני שהוא בבנות, אני חייב לתקוע את הקת"ק, קצין התצפיות הקדמי הסורי, שמנצח על כל הארטילריה הסורית בבוקר ומכוון אותם בכזה דיוק לפגוע בי. וקת"ק בדרך-כלל יושב ממש קדמית, ממש קרוב, יחסית. זיהיתי אפילו את החצובה של המשקפת שלו! אבל גם הנקודה הזו כבר הייתה הרבה מחוץ לטווח המפה שלי.

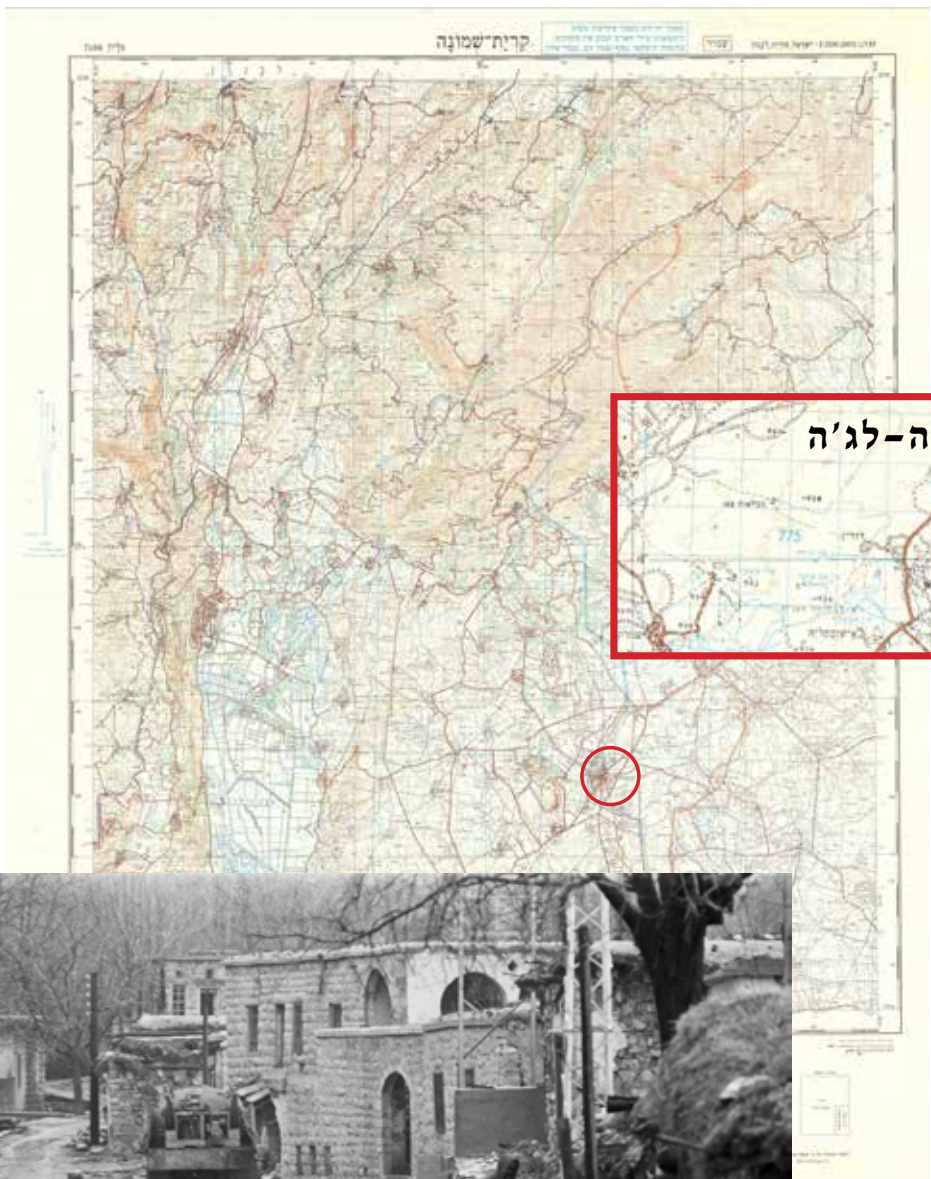
פעם אחר פעם ביקשתי מהסיוע הארטילרי החטיבתי סיוע, ונענית 'אין סוכריות'. כשפתאום פעם אחת עולה מולי קול בקשר: 'האם סגל?'

'חיובי!' ענית. זה היה יוסי קורן, קרובי צקי, קצין תותחנים, והרי עשינו ביחד בה"ד 1! נשארנו בקשר, והוא זיהה אותי, שם בקשר, בלי לדעת שאני שם, במובלעת הסורית. 'סגל, קבל, יש לך 4, לדקה הקרובה.'

כשאומרים לך שאין תחמושת - אז אין תחמושת. ובכל-זאת הוא מצא דרך להקציב לי - לא 4 סוכריות, 4 פגזים, אלא 4 קני ארטילריה שלמים, לדקה שלמה! אני לא צריך יותר מזה, אפילו בלי מפה. אין כמו יוסי! תיקנתי אותו בתיקון וטעייה, ותוך פחות מדקה זה נגמר. הארטילריה אולי המשיכה, אבל כבר לא יעילה כמקודם. שמחתי: פרה-פרה נעבור את כל העדר. עכשיו נשאר לי רק המטריד מהבנות.

בסוף הלילה החמישי בחארפה, ואחרי הירי של הבוקר, עשינו את סריקת השטח היומית, בנוהל. להכיר ולראות מה חדש, מה קרה, אל"ף-בי"ת של שטח. אז מצאנו מטול R.P.G ליד הטנק. צייד הטנקים, הקומנדו הסורי, הגיע ממש עד אלינו. רק במזל ניצלנו, לא היינו שורדים ירי מהטווח הזה. אבל חיילי הקומנדו כנראה חששו להיתפס, שאחד הטנקים האחרים יזהה אותם אחרי שיפתחו עלינו באש ויחסל אותם, והעדיפו לא לפתוח באש, אבל גם לא לחזור עם המטול. הם השאירו אותנו מאחור וחזרו בלעדיו, כאילו ירו ביהודים.

ועכשיו אני כבר מרגיש שאני כלי לגיטימי במשחק, ילד גדול ברשות עצמו, חלק מהתמונה הגדולה. הודעתי למג"ד גולני: 'הקומנדו הסורי ביקר אותנו הלילה. אתה חייב לספק

מזרעת בית ג'אן באדיבות ארכיון צה"ל (צלם דו"צ - רון אילון)

לנו מהלילה הבא חיפוי חי"ר, לא נוכל לשרוד עוד לילה.
והוא עונה מיד: 'אבל אין לי שום כוח לתת לך!' התעקשתי:
'הצוותים לא ייכנסו שוב בלי. אם זה מאוד חשוב לך, אני אכנס עם הטנק שלי - לבד.
רק אני.
לא שמרתי על כולנו חיים עד עכשיו רק כדי להישחט כאן.'
הקשר השתתק.

לא שמעתי כלום, כמה רגעים, ופתאום עולה מולי בקשר - רפול עצמו. מפקד האוגדה.
'טייגר. מה הבעיה.'
ואני מספר הכול, חוזר ומסכם... לא הבאתי... כדי שימותו פה...'
'תן לי 5 קטנות.'
כעבור פחות מ-3 עולה מולי בחזרה המג"ד להודיע: יש לך כוח חיפוי.
אני גאה.

בלילה אחרי רדת החשכה נכנס כוח חי"ר גולני על זחל"מים, לחפות עלינו.
אני ממקם אותם בשטח המוגן ביותר והמתאים ביותר לזיהוי צידי הטנקים הסורים.
בחשכה המוחלטת, הטנקים שלנו דרוכים: מחכים לקומנדו.
אבל מהצד מתחיל רעש, והפטפטת רק גוברת. רעש אטומי יחסית ללילה ולמארב,
שלא מתיישב עם משמעת הקרב שנדרשת עכשיו. אי אפשר לזהות סורים מחרישים
שהולכים בלאט בין הסלעים כשהאוזניים פקוקות מכל הקשקשת. גם כך אין לנו
אמצעי ראיית לילה.
הרעש הוא מהחי"רניקים. אני עולה בקשר ומודיע להם: תשתקו או שנירה בכם.
השקט לא הופר שוב.

לקראת בוקר, כשסכנת תקיפת הקומנדו חולפת, כי ברור שגם אם הגיע - לא תקף, ועזב
כדי לא להיתפס באור ראשון, אני מורה לכוח החיפוי של גולני לחזור ראשוניים, לפנינו.
אני מצביע להם על המסלול המהיר ביותר בשטח בחזרה לחארפה, כדי לחסוך מהם את
ארוחת הבוקר הארטילרית שלנו. אין סיבה שייחשפו, ולהם גם אין את השריון שלנו.

מסתיימת הפגזת הבוקר, אנחנו מתקפלים חזרה לבסיס ואני פוגש בן דוד שלי, גדי כהן
מקיבוץ דפנה! חיבוקים, שמחה וששון, ישר בדקתי מה עם ארנון אחיו הגדול, שפעם
היה בסיירת גולני. ואז שואל: 'גדי, אז מה א-ת-ה עושה פה?'
והוא עונה 'אל תשאל איזה לילה עברתי... נכנסתי לתוך ה-לג'ה, לתת חיפוי לאיזה
כוח טנקים, והמפקד שם קשוח! הוא צועק עליי, נזף בי כמו בילדה, על הרעש שעשינו,
ועוד מאיים שיירה בי. סיוט!'

משפחה...
סיפרתי לו, והתגברנו.

באחד הימים אני עומד עם הטנק ורואה בשעות הבוקר טנדר נע מכיוון מזרעת בית ג'אן 3 ק"מ צפונה לנו, אלינו דרומה לחארפה. אני אומר לתותחן שלי שמעון סבאח - שים עליו צלב, שלא נחטוף מכוח קומנדו סורי. התכוננו לירי וחיכינו, פתאום צועק לי שמעון -

'יש לו לוחית זיהוי ישראלית!'

'אוקי, נצור אש, אבל בוא נישאר בהיכון.'

זיהינו את ג'יפ הוויליס וראינו את המדים הישראלים של הנהג, ונרגענו. הוויליס מתקרב, יורד מישהו ומסמן לי - 'בוא בוא, רד הנה.'

'חבוב, אתה יודע איפה אתה נמצא?' הקול שלו צרוד, הוא בלי דרגות, מדים שונים קצת משלנו, דיבור גנגסטרי, בא ללמד אותי על הגזרה, ואני עדיין לא מבין מה לעזאזל הוא רוצה ממני.

אני נוזף בו: 'הייתי הורג אותך, איך אתה מסתובב פה ככה עכשיו?'

20 שנה אחרי המלחמה פגשתי אותו עם הבן בתערוכת ציוד חקלאי, ואמרתי לבן: 'כמעט הרגתי את אבא שלך!' - הוא חיך, כבר היה רגיל. 'ככה זה אבא.' מה היה קורה אם היינו יורים בו... והאבא עונה לי אז בכביש - 'עזוב, מה שחשוב שאנשים ידעו איפה הם נמצאים.' ומתחיל להסביר על השטח!

זיהיתי אותו כבר כשירד מהוויליס מהתמונה האגדית של ה-101. זה היה מאיר הר-ציון, עליו אמר משה דיין: "בעיניי, הר-ציון הוא החייל הטוב ביותר שקם לצה"ל..." ואריק שרון: "... תוך זמן קצר הופך ללוחם הנועז ביותר של יחידה 101 ושל הצנחנים, לסייר מעולה, אולי המעולה ביותר שצה"ל ידע מעודו..." כשראה מאיר שאנחנו מכירים את השטח על בוריו הפסיק את הסקירה, נפרד מאתנו בחיוך והמשיך הלאה. אחלה גושפנקא.

ומי שלא מחכים לגושפנקא שלנו הם הסורים. יש לי כבוד גדול לסורים.

הם לא זורקים נעליים ולא נעליים, הם נלחמים בנחישות ובאומץ רב.

עד כדי כך, שבאיזשהו שלב רץ מיתוס טיפשי בחבר'ה שהם מסוממים.

בעמק הבכא רצו החבר'ה החי"רניקים שלהם כשקלצ'ניקובים בהצלב על הגב, וירו בנו ירי, כמו משוגעים, ירי לא אפקטיבי, בלי שום סיכוי לפגוע במרחק 3 ק"מ. משוגעים ואמיצים. הם, כמו ההוא, בבנות.

בינתיים שכללנו את העבודה במעבדת הניסויים מול מכופף הבנות הזה. זיהינו אותו בינתיים, T-62, מוחבא היטב-היטב. הטווח שלו גדול משלנו, לא שזה הפריע לנו לנסות, למזלנו בינתיים גם עבורו המרחק גדול מדי.

כמו שני ילדים קטנים ושמונים שיחקנו במסירות, אף-אחד לא מדייק ולא פוגע, ועדיין קובעים כל בוקר באותה שעה לשחק. ואני שם לב ככל שנוקפים הבקרים גם הדיוק של מכופף הבנות משתפר, ואנחנו צריכים לשנות מעט את המיקום שלנו. הירי ממנו לא דומה לירי ארטילרי, תותח הטנק שלו יורה עלינו בכיוון ישיר, שלא כמו הארטילריה שמקווה לטוב כשהיא יורה בכיוון עקיף ירי תלול מסלול. הוא מדויק, ושיפור כיוון שלו יכול להיות יעיל מאוד, נגדי. אז אני משנה מעט, עובר לעמדה חדשה, ומשנה את הזווית, הצדדית והצללית מולו. אני מכיר היטב את המקום, ומבין איך נכון לי להיראות מולו כדי למכסם את הסיכוי למזער את הסיכון ממנו, באופן שיאפשר גם לי לפתוח עליו באש, ולנסות שלשם שינוי גם תהיה יעילה. חשבתי על ניסוי חדש: אגביה את התותח שלנו לזווית שערורייתית, גדולה מדי, כדי לירות פגז מעיך במסלול בליסטי תלול. בקיצור - 'עשינו כמו תותח -א-ידישע פיראטן'. אני זוכר את עצמי מצדיע לו בצריח כשעלה באש.

ואפשר לסמן בתיבה הראשונה וי על הסעיף הראשון:
הכרות פסיכית עם השטח - צ'ק.

הטנק הסורי מתקרב. הוא יורה.
זה כבר לא מאות מטרים, זה כמה עשרות בודדות.
זה עומד להיגמר ולא לטובתנו.
אין. פשוט אין. נגמרה.
כל התחמושת. כל הפגזים.
לא ח"ש, לא חלול ולא מעיד.
ולא נתבזה בבזבוז זמן ובהיחשפות מיותרת בידי מקלעים מטופש
על טנקים מחומשים עד צוואר.
אז מה עושים?
הטנק הסורי 50 מטר מולך יורה, ואתה בלי פגזים.
אין מילים אחרונות. אין מילים.
פאק.

לא חשוב כמה קשה עבדת, עם איזה רקורד באת, הכול נמחק כשהגעת לפלוגה המבצעית.
נכון תמיד, במיוחד אצלו. אבל עכשיו זה כבר לא הזמן שלו, עכשיו תורנו. יציאה
ראשונה הביתה!

מתמרק ומצטחצח, יוצא ממגורי הקצינים למסדר יציאה ראשון ואומר לעצמי בסיפוק
מתחת לאין-שפם, עליו אני מפצה היום בעבדקן ואפרו מפרצי - היה קשה, אבל לא
גרוע כמו שאמרו.

'הוף-הוף-הוף סגל, מה זה?' - הוא עוצר אותי בתנועת יד מרחוק. הספק כבר מתגנב,
כאילו לא הייתי הרגע מול המראה, ואני מוודא שאני מדוגם - נעליים, דסקיות, תחבושת
אישית.

'נו, איפה הציוד?' הוא מסנן.

'איזה ציוד?' באמת שאין לי מושג על מה הוא מדבר.

'מה, תה לא רואה את החיילים?! אצלנו בפלוגה כולם שמים את כל הציוד האישי, כולל
המזרון, במחסן הפלוגה. כולם זה כולם. יאללה סגל, חלץ לאחור, עשה אחורה-פנה.'
וככה, 'סתובבנו וירדנו חזרה, כמו ב'לך ספר לסבתא של כוורת. כאחרון החיילים נשלחתי
לאפסן את שאר הציוד שלי קשור, כולל פק"ל תד"ל וכמובן המזרון.

משוגע. במלחמה שלח את אחד המט"קים לתוך הלילה, תחת ארטילריה קופחת
ומקפדת ראש, רק כדי להחזיר פלטת בזוקה! כאילו הטנק לא יכול ללחום גם בלי פיסת

פלדה מתנתקת שנועדה להגן על הזחל מפני ירי בזוקה. הפלטה נפלה והטנק נשלח ללב המאפליה, לסכנת חיים, בשם אשליית השלמות המקצוענית. מילא בתרגיל, אבל במלחמה!?

הוא יורה עלינו באקדח שלו. אקדח טוטו. באימונים, אבל גם במלחמה. יורה! בשיבות תדרוך או תחקור היה הפקיד שלו מרקו מנדנד בובת מטרה על חוט, והוא היה יורה, בה ובנו חליפות. או מרחוק, מהג'יפ שלו. או מהטנק, כדי להסב תשומת-לב, גם כשישנו ירה, אם חשב שטעינו וצריכים להתעורר. וזה הוא הפסקודניאק שיירה לי בראש במארב הלילי שלפנינו.

אז איך אוספים פלוגה לוחמת 30 שנה אחרי?
הייתי באטרף להעמיד מצבה מלאה.

היום כבר כולנו מאוחדים. אבל הרגעים הראשונים, הרגעים הראשונים היו לא קלים. העברנו בינינו את הרשימות הראשונות שלנו. מי מ"מ, מט"ק, טען, תותחן, נהג. זכרנו שמות, ניסינו למקד, הצטמצמנו רק למסגרת הלוחמת אז בכיפור. רבים מהאחרים שהיו בפלוגה ג-גולן לפני המלחמה או נלחמו במסגרות אחרות מטייגר כבר הצטרפו למפגשים בהמשך. אבל התחלנו עם הציוות המקורי של טייגר במלחמה, כי יש משהו באחוות לוחמים שאין אפילו בין חברי ילדות. חברים אפשר לבחור, על-בסיס מכנה משותף, תחומי התעניינות, אפילו בחירה להיות יחד. אבל לא אחוות לוחמים, אנשים בלי שום דבר משותף נפגשים בסיטואציה בה כל אחד אחראי לחיי האחר. הייתי מקריב את נשמתי עבורם והם עבורי, עוד סיבה שהקפדנו כל-כך על המשמעת הקרבית, גם בדברים האפורים כמו להסתובב מחוץ לטנק עם נשק וקסדת VRC על הראש, במקום להיתפס בהרעשה מפתיעה בחוץ עם המכנסיים למטה ובלי קסדה.

יחד סיימנו שלושתנו, שלושת המ"מים רוני דובי ואנוכי, להשלים רשימה ראשונית התקשרתי לראשון. אריה אסקפה במקסיקו. ולשני. 'אהלן! זה אורי! אורי סגל!' שקט על הקו. 'רגע תן לי לעמוד בצד.' הקול רועד. קבענו לדבר למחרת. מדברים למחרת, והוא במטבח שלו, יושב על כוס מים. אני מבין. צריך להאט את הקצב. למתן. זה עלול להיות ישיר, וזה מסוכן. התייעצתי עם חבר שלי יורם בן יהודה, מפקד יחידת תגובות הקרב של צה"ל. הוא תדרך אותי איך לעשות את הטלפונים, עם רשימת כללי 'עשה ואל-תעשה'. וככה, אחד-אחד, מצאנו את כולם. כמעט. רק לא את בן, הסמל שלי.

יורם תדרך אותי גם לקראת המפגש, איך לחבר את האנשים. לפני המפגש ביקשתי מכל אחד שישלח תמונה, והפצתי לכולם שידעו לזהות אחרי 30 שנה. לא תמיד עזר... יורם גם הצטרף אלינו למפגש.

בהברקה של עיתונאי שקרא תהילים, או מכיר את 'לכה-דודי', או קרא מנדלי מו"ס, נקרא הלילה שבין ה-8-9, עדיין לקראת שיא קרב הבלימה, קרב עמק הבכא. אנחנו עולים לבוסטר. שוב. שוב מחפשים בנרות, אורות, אינדיקציה כלשהי לאיתור המאמץ הסורי העיקרי. לא מצאנו, לא ממש ראינו משהו. עם אור ראשון מגיעים ממזרח 2 מסוקים סורים עצומי ממדים להנחתת קומנדו עם רוטורי ענק מוארכים. 'ארגז-אש!' נשמעת הפקודה. כולנו פותחים באש, מציפים לפי הפקודה מלבן קליעים בשמיים בתקווה לפגוע ברוטור או במיכל הדלק ולהפיל. לא לזה נועדנו, ירי נגד מטוסים, אבל חייבים לנסות. נכשלנו. הם המשיכו מערבה. המשמעות היא שהמעופפות הסוריות הדשנות יטילו המוני אפרוחי קומנדו רצחניים בעורף שלנו. הרגשה קשה. קשה במיוחד כשמאחוריי אומר לי יאנוש מהנגמ"ש שלו - '1-של-טייגר, 'תה לא פוגע.' עלבון קשה. פשלה. ואז, אחרי כמה דקות, הזדמנות שנייה: הם חוזרים באותו נתיב וגובה.

אני אומר לשמעון סבח התותחן ולטען-קשר מסעוד אברג'ל: 'לא ארגז-אש ולא בטיח. עכשיו מכניסים חלול, בהיסט 4, וברגע שהוא נכנס לאופק 4- מעלות - לשחרר! בלי לחכות לפקודת אש!' 'בסדר.' עונה אברג'ל. 'עליי.' מסכם סבח. המסוק מתקרב. אני עוקב. עד שהוא מגיע ל-4 מעלות. כמו הפקודה שנתתי, בלי פקודה מפורשת ובדיוק בזמן - הפגז יוצא. הפגיעה במרכז. המסוק מתעצב מחדש לצורת פרסה, כל הדרך למטה. הכול לאט פתאום. בום. את אותם הדברים אבל לאט - אתה אמור לעשות כשאתה קם בבוקר, אבל זה לא בוקר רגיל. עם זריחה מקבלים שומעים את ההוראה בקשר, שוב יאנוש: '... שה-10 של טייגר יעברו להתמקם בתל ג'ית, בדרום עמק הבכא...'

חושב על הרדיו. התסכיתים. פנחס רוזן מקפד ראשו, דן בן אמוץ ועוד שניים בסירה אחת. נחמיה בן אברהם נותן לקהל לדבר, מיכאל בן-חנן משכים המסכיתים לשעת-כושר ראשונה בשידור-חי: 'בוקר טוב לכל המאזינים, ואתם המתעמלים - היכוננו...' - הקטע שחיקה אריק איינשטיין מאוחר יותר. '... ניתורי פישוק... אחת-שתיים... כמובן שזה תרגיל שיווי משקל - וכבר נפלת...' מיכאל בן-חנן, מורה של פעם, למתמטיקה ופיזיקה, והתעמלות, גם תרגם לעברית ספרי יוגה כשעוד נכתבה יוגא. לכן כשהוטל אל הקרב בנו יוסי בבלגן שנוצר, הכינוי שנמצא לו בקשר היה 'התעמלות בוקר'.

אנחנו נכונים לקרב. אני מרים משקפת, וחושך בעיניים. תרתי. לא הייתי צריך לבדוק אם שכחתי להוריד

מכסי עדשות המשקפת. עד קו האופק, והאופק רחוק ועמוק קילומטרים רבים כשאתה בגובה, נמתחות שיירות ארוכות של נמלים שחורות, נעות ישירות אלינו. כבר אפשר להתחיל ולזהות בין טנקים לנגמ"שים ומשאיות, והמצב ברור. לעמדות. לא חיל אוויר ולא ארטילריה עמדו

אברג'ל הטען ואני בבלימה במלחמת יוה"כ (צלם אהוד ילון)

לרשותנו לפגוע בהם לפני שהם נכנסים לטווח שלנו, לא יודע למה.

הם מתקרבים.

הטווחים מאפשרים עכשיו ירי.

אנחנו נכנסים לבליץ עולם.

כי הירי של כל כלי בגזרה מוצלח ופוגע, כולם פוגעים, אבל קורה דבר מדהים. שום דבר לא עוצר אותם. הדבר הענק הזה פשוט ממשיך להתקדם, כמו רובוט ענק. כשטנק נפגע, מאחור דוחפים אותו הצדה ומשיכים. כל הזמן באה עוד-ועוד תנועה, והים גואה-גואה-גואה, והמים עולים-עולים-עולים, איך אמר אריאל זילבר ב'להתראות

"הכוח שיתפוס ברגעים אלה את העמדות הגבוהות, יכריע את הקרב בגזרה הצפונית"

מאיר זמיר ואלי פרגר התותחן (במחנה 19 דצמ' 1973)

במבול הבא? וזהו זה מה שיהיה בסוף - ותגידו שלום לכל ערי החוף.

הסיוט האולטימטיבי. קצב האש שלנו לא מספיק מהיר.

איפה המילואים? הם היו אמורים לתגבר אותנו הסדירים כבר מזמן! אין פנאי לחשוב על זה.

והם כבר ממש קרובים. 100 מטר מאתנו. כמעט צמודים. אנחנו והם במרוץ לעמדות כשחוקי התחרות ברורים:

הראשון להגיע ולתפוס את העמדה - מנצח בקרב. בלי חרטות. כשחיל האוויר מגיע פתאום לתמוך, המטוסים כבר לא יודעים להבחין בינם לביננו. למרות ששמנו על הטנק פנלים זוהרים, וצבענו מחדש את החלק האחורי של הטנק בפס לבן, אפילו שהסתכנו, וזה מקל גם על המטוסים הסורים לזהות אותנו, דווקא המטוסים שלנו מפספסים - ופוגעים סמוך לנו. יאנוש מבין מיד, ולבקשתנו בקול הרגוע שלו בקשר מבקש מרפול: להפסיק את חיל האוויר.

ושוב נותרנו לבד. אנחנו והם.

ואנחנו מגלים שהמצוקה הגדולה כרגע היא שאין לנו מספיק תחמושת. גם ככה לא באנו עם בטן מלאה אחרי הלחימה בלילה, והירי על המסוק. אבל ממשיכים לירות ולירות, חייבים לפגוע, לפגוע ולפגוע. והדילול נכשל, כמו בקפיץ כל הסאגה רק מותחת ומחזקת אותם ויותר ממשיכים להגיע. עד שמודיע לי מסעוד אברג'ל הטען: פגז אחרון.

אני שואל את זמיר - 'גם אני.'

עושים סקר - כולם אותו דבר.

הם כבר 60 מטר מאתנו. 50.

אנחנו יורים. פגז אחרון. פוגעים.

גם שאר הפלוגה. הפגיעה בראשונים שמופיעים מולנו מרחיקה את הגל הבא. והוא מולנו. הנה.

זמיר מודיע בשקט בקשר ליאנוש. 'קו אדום - נגמרה לנו התחמושת'.
הם ממשיכים לעלות אלינו ולעמדות.

המסר של זמיר ברור. חייבים למלא מחדש פגזים.
וברור שעכשיו הרגע המכריע.

איך עומדים במשימה, שומרים על משמעת קרב, ומנצחים,
אחרי שנורה הפגז האחרון, כבר בלי תחמושת, מול טנקים שועטים?

מחשב מה לעשות.

לאן זה הולך. עוברות בראש אפשרויות.

בחארפה נדרשתי לשאלה דומה.

אחרי היום-יומיים הראשונים בה-לג'ה החל נוהל חדש: בנוסף למארבי הלילה המסוכנים, להתמודדות עם צידי הטנקים והקומנדו הסורי, לארוחת הבוקר שכללה ארטילריה ובננות מהמטע, עכשיו גם מטוסים סורים הגיעו לרקט אותנו. הם מגיעים ביעף נמוך ומכוונים ירי נקודתי ישיר עלינו, אין מסוכן מזה, הרבה יותר מירי ארטילרי, למרות שהקת"קים הסורים היו טובים, וכיוונו את צפיפות האש הארטילרית הסורית היטב. כמה סמיכה שהייתה, המטוסים הם איום ישיר ומידי. מטוס כחלחל מוביל אל האזור שלנו עשרה או עשרים מטוסי תקיפה, תלוי ביום, וכשהוא עוזב לסוריה הוא משאיר אחריו את כולם לרדת עלינו באיזה ארבעה סבבים. על כולנו. בחארפה, במזרעת בית-ג'אן. וזה נורא.

כי יש רק שביל גישה אחד, לכניסה ויציאה. אין דרכי מילוט.

ואי אפשר לזוז, זה התפקיד שלנו: להישאר בנקודה שלנו: נ"צ 938 זו המשימה, צריך לדבוק בה. הסיכוי שלנו לשרוד את זה באמת אפסי. בפעם הראשונה חשבנו - חד פעמי. ואו - איך שהאדמה רועדת. רק חשבנו שידענו מה זה הפגזה, עם הפגזות התותחים הצפופות לפי התקן בדוקטרינה הסובייטית. זה גרוע פי שבעים ושבעה. אבל בפעם הראשונה יש לנו מזל, ואין פגיעה ישירה.

בפעם השנייה הפנמתי וביקשתי סיוע אווירי מיאנוש. זה כבר אחרי הפספוס שלהם בעמק הבכא, ועדיין העדפנו שיבואו לנסות לעזור, עד כדי כך היינו אבודים וחסרי-אונים.

ושוב נתקלנו במגבלות הכוח.

יאנוש עונה לי, בישירות, בכנות, חד וחלק: "1-של-טייגר, אין לי. אלוהים יהיה אתכם." והמטוסים המשיכו. הבליון שעשו לנו היה נורא. ואיכשהו ניצלנו. אתה לא יכול לעשות כלום. סגרנו מדפים. וטולטלנו בכל מטח רקטות, כמו קופסת גפרורים בין רגלי שיירת פילים. האדמה רועדת ומקפיצה את הטנקים. אתה לא יכול להעמיד פנים שזה מסוק ויש טעם לנסות לירות עם מקלע או תותח. לא שגיתי באשליות. אין לנו מה לעשות, צריך רק לקוות שיעבור. וכך היה, יום-יום, עד הפסקת האש. ולא כעסתי על התשובה של יאנוש - להפך, הערכתי אותה מאוד. כשאומרים לך את האמת, אתה כמפקד, הריבון בשטח, יכול להחליט מה לעשות בשטח: לנוע חזרה לבסיס בחארפה, לשפר עמדות, לזוז, לברוח? כמובן שנשארונו. מה באמת יכולנו לעשות.

זכרתי מה אמר לי מג"ד 17 ביום השני בחארפה, כששאלתי מה אנחנו בעצם עושים שם: 'יש הנחיה מדינית, הגיעה דרך רפול מפקד האוגדה, אנחנו חייבים לאחוז בדגל, בנקודה. כל עוד אנחנו שם, צה"ל מראה שהוא שם, ויש לנו קלף מיקוח בדיונים על הפסקת האש.' אז אני קלף מיקוח.

אז עכשיו מה? מה עושים בלי פגזים?

מה עושה טנק ערום בעמק הבכא מול אולי פי-10 טנקים עדיפים ומחומשים שעולים עליו?

מחשבה ראשונה - להיכנס בהם. מילולית, להתנגש. לקוות להעיף אותם מהעמדה. וזה עוד עשוי לעצור לשנייה, לקנות עוד טיפה זמן. אולי אפילו עד שנוכל לצאת ולמלא מחדש תחמושת. נאיבי? למתוח ביקורת כל אחד יכול. אבל אני מודה, זו מחשבה של ילד, קצין שנקלע לסיטואציה שלא הכין את עצמו אליה. לא, אין לנו סיכוי להצליח. ואם נעיף אחד, יירו בנו האחרים לידם או אחריהם וזו תהיה הפעולה האחרונה שלנו.

אבל עדיין, צריך להגיב. משהו צריך לעשות.

המחשבה השנייה - שלי - להתכונן. ביקשתי מהטען אברג'ל רימון, והנחתי אותו בחריץ ניקוז המים מהצריח. אני רוצה להיות מוכן להשתמש בו. רק שלא יברח ויתפוצץ לי בפנים.

זו כבר לא מחשבה שמשלימה עם האפשרות שלא נצליח לאחוז בחבל משני קצותיו, לעמוד במשימת הדיפת הסורים ולשרוד בחיים. אז למקרה שיתקרבו, נוכל להילחם פנים אל פנים, ונשתמש ברימון האחרון.

מחשבה שלישית - כבר מניחה שגם זה לא עבד, ולא הצלחנו לאבד את נפשנו עם פלישתים.

היה לי מעיל נאט"ו על הסרבל, והיו עליי דרגות סגן גם בסרבל וגם במעיל. החלטתי

להוריד את הדרגות מהמעיל, ולהשאיר דרגות רק על הסרב. למקרה שאפול בשבי - חמסה-חמסה - אוכל לבחור איך להציג את עצמי. לא רציתי באמת להעלות את האפשרות על דעתי, עם הסיפורים ששמענו עוד בילדות, אבל כבר לא הייתה לי בררה עכשיו.

מקצינים יש לסורים יותר מידע לחלץ, והם מומחים בחילוצים מזעזעים. מאוד קשה בחקירות. קורעים ותולשים את הציפורניים והחיילים - בטיירים, בפאלקות, אבל אחר כך יש לסורים גם הרבה כבוד למי ששרד, קצין מקבל מגורים ואוכל ותנאים טובים יותר, אחרי שנגמר הבלגן וסחטו מהלימון את כל המיץ. זה עשוי להיות ההבדל בין חיים למוות, שפיות ושיגעון, בגיהנום השבי הסורי. אמרתי לעצמי שאשאיר לי את האפשרות לבחור, אם ואיך ומתי לחשוף שאני קצין.

אפשרות רביעית? אין.

הלחץ גדל.

יאנוש עוד אומר לנו: 'אתם חייבים להחזיק מעמד.'

ואנחנו שומעים ברקע גם את רפול, אומר ליאנוש על הסורים: 'הם יישברו, הם יישברו...'
זמיר מסרב להשתתף במשחק ההתעלמות שלהם מהמצב, ועונה להם בשיא קור הרוח:
'קו-אדום.'

יאנוש עולה שוב: 'חייבים רבע שעה, רק עד שאדון התעמלות בוקר יגיע.'

עדיין מחכים. ומי לא בא? הבן של מיכאל.

מלחמה. ככה זה. על זה יקום וייפול דבר. מדינה. חיים.

מחכים. עד בוש. עד מוות.

והמתנה, לא חיפזון, היא לפעמים מהשטן.

אתה הורג או נהרג. נע קדימה - או נסוג לאחור.

נגמר הזמן. אין מקום אחר.

ומכיוון שהמתנה היא-היא מהשטן, חייבים לצאת משם:

'לא! זה לא בשבילך! אתה לא תחכה, תתחמק די מהר, ותמצא מקומות מוסיקליים יותר!'

ולנו נגמר הזמן, ואין מקום אחר. אין אחר.

הקנים המעשנים עולים מול הטנקים שלנו.

בן-חנן הגיע, עם בטן מלאה תחמושת, והמשיך אותנו במשימה מאותה נקודה.
ירדנו טיפה לאחור רק למלא תחמושת, וחזרנו מיד.

ועל זה אמר לנו יאנוש, על כל המשתמע, שאלמלא החזקנו את האגף הדרומי מול ציר
המאמץ העיקרי, עד שבן-חנן הגיע, לא היה מי שיעצור אותם.
והיו חודרים לארץ.

משמעת - צ'ק.

3/3 - המארב: היצמדות לתו"ל - והכול ביחד

אני מאיר עם הזרקור,
וכל הסורים יורים עליי.
מלכתחילה אין לנו שום סיכוי, 7 מול גדוד פלוס משוריין ואיכותי.
מניה וביה אין לי שום סיכוי לשרוד, מאיר בזרקור ומסיט את כל האש שלהם אליי.
נשאר לבלוע רוק ולחכות.

לחשוב לאן הגענו. לפני פחות מ-12 שעות רק דיברנו על מלחמה.

בלילה שבין חמישי-לשישי, פחות מיום וחצי לפני המלחמה, אני קצין תורן בג'פ.
לבד, יושב, ואין מה לעשות. והרעש הלבן המרדים של הקשר... מי לא יירדם?
לא שצריך רעש מיוחד כדי להירדם בצבא. אבל מודה, טעות.
איפשהו, לקראת חצות מכה חזקה נוראית נוחתת לי על הכתף. אני מתעורר בבהלה.
קהלני מחייך בשיניים צחורות: 'ישנת'. מה אני אגיד לו - לא?
'... מחר 08:00 בבוקר - משפט אצלי'.

אני רץ לעדכן את זמיר. הוא יכול לעשות הכול, ברור שגם לבטל, אבל למה לו לעזור
כשהוא יכול לנסר אותי בייסורים. הוא רק מחייך ופוטר אותי 'שמע סגל, לא יודע אם
אוכל לעשות משהו... אני בכל מקרה עסוק, נדבר אחר-כך. מקסימום אם לא תפסתי
אותך לפני - דבר אתי כבר אחרי'.

בקלות הוא זורק אותי לתנים, ללילה לבן. כבר לא יכולתי להירדם, חושש שבהזדמנות
הראשונה שיש לי סוף-סוף למגע מבצעי, כל החבר'ה יהיו חלק מהאקשן ורק אני סתם
אנחר בעונש שלי, בין חביות ריקות במחנה נתן ליד באר-שבע. בא לי למות...

עד 08:00 אין שום קול או סימן מזמיר. אני הולך לקהלני בנעליים כבדות וכומתה על
הראש ויוצא עם עונש שמתאים לעבירה. קצין חביות: אם לא יכול לעמוד באחריות
קצין תורן על ג'פ, לך שמור איפה שלא תזיק לאף אחד על החביות הצבועות בצבעי
השריון - ירוק שחור - בבסיס הנטוש של גדוד 82 שכבר התפרס.
סיפרתי לזמיר. שולחים אותי עכשיו לנסוע לבאר-שבע. למחנה נתן. כן, גדוד 82.

זמיר חייך. מחייך, אבל לרגל המתיחות דוחה לי את ביצוע גזר הדין בשבוע. זה לא ממש הרגיע אותי, לדעת שאפסיד את האקשן. בטח עכשיו לא יקרה כלום, עם המזל שלי בטח הכול יידחה לשבוע הבא...
Little did he know, עוד 28 שעות מתחילה מלחמה.

האמת - לפני המפגש רעדתי. לך תדע מה סוחבים איתם אנשים, על חלק גם פיקדתי, מה התבשל ומה יצא כל-כך הרבה שנים אחרי. רק ידעתי, קיוויתי. שעשיתי הכול, כל מה שהייתי יכול, כל מה שאפשר. להיות מפקד טוב, מפקד שהוא גם המנהיג הצבאי שעושה דברים נכון, וגם אדם טוב, נבון ורגיש במידה מספקת. לא הייתי היחיד להתרגש. כולנו. אפילו זמיר אמר בהתכנסות לקראת המפגש על הדשא בקיבוץ עין זיוון 'כל הדרך חשבת... לא יודע, איך מה... תשמעי, 30 שנה, אנשים בטח יש להם מטענים לא קטנים, זה לא... 30 שנה, כל אחד מקבל את זה אחרת. כי אני? אני שלם, שקט, לא מתעורר בלילה בגלל דברים כאלה. אבל הם? הם עברו קרבות מאוד קשים'. ואתה מה!?

המפגש היה מדהים.
נפגשנו בקיבוץ עין זיוון, חלק מזירת הפשע המקורית.

עשינו מה שמכונה גרסה מוסכמת, מעין תחקיר מבצעי זוטא, שלו 'תופעות-לוואי' חיוביות, תרפויטיות נפשיות. לוקחים אירוע-אירוע, וכל אחד מספר את האירועים מהצד שלו, מה עבר עליו בתוך כל מה שהיה. כיושב ראש העמותה לקידום נפגעי תגובות-קרב, למדתי מהמומחים: זו אחת התרופות הטובות ביותר למניעת מה שמכונה הלם-קרב.

זה עוזר, כי כל לוחם בקרב חווה ורואה אחרת את הקרב, את המציאות. ומלכתחילה, עוד לפני שמשקללים פנימה את העיוותים שמתרחשים בזיכרון ממרחק הזמן ומהטראומות, גם כך המון משפיע על תפיסת החוויה והמציאות של האדם, ומעצב את אותם אירועים בדיוק קצת אחרת: רקע אישי, מה עושה, מה יודע, איזה איש מקצוע, למה הוא חשוף. ואף אחד לא רואה בקרב את המכלול, המט"ק לא רואה את נקודות המבט של החיילים, המפקדים מעליו לא רואים מה שרואים המט"קים והחיילים. לכן עבור כולם, הכרות עם כל נקודות המבט הכרחית לכינונה, בריאתה, של הגרסה המוסכמת.

פלוגת טייגר במפגש ראשון אחרי 30 שנה (עין זיוון 2003)

עומדים מימין לשמאל: קדוש שלומי, פאוסט דב, פרנר אלי, זמיר מאיר, אבירם מאיר, כהן מרדכי, כורם אלכס, יפת דוד, פרנק אחי, לפבר רוני, כהן אבי, רוזן יואל, גלדשמיט עמוס, סמו יצחק, סבח שמעון, ברויאר אילן, אלמליח ליאון, יוחאי יצחק, כורעים מימין לשמאל: טובבין יצחק, בר אורין חנוך, סגל אורי, טובין בני, אוזמן דוד, בובליל רפי, בוך שמעון.

עם החוליה הטכנית: הכט, סגל, זמיר, הרוש טנגבאום, ברקאי ומוסקוביץ

בלי המפגש עם כל שאר הזוויות, ללא עימות ואימות, זווית שגויה עלולה להתקבע. זווית שהתקבעה הפכה למציאות, ואם היא קשה במיוחד, ואם היא מכילה להבנתו טעויות של אחרים כלפיו, או שלו כלפיהם, בלי הכרות עם שאר נקודות המבט היא עלולה להפוך למציאות כהווייתה, ופשוט לגמור אנשים. אדם כלוא בתוך עצמו, ומריץ סרטים בראש. אנשים זוכרים לעתים ויכולים להישבע בכל לבם בדברים שלא קרו, חושבים שהם ירו כשזה היה מישהו לידם, שוכחים שהם ירו או מייחסים את הירי למישהו אחר, שוכחים היכן היו, מקומות ואירועים, ממצויאים שהיו באחרים. אם האדם לוקח אחריות על הצלחות של אחרים - רק האמת ההיסטורית נפגעת. אבל אם הוא לוקח אחריות על טעויות, הוא דן את עצמו לגיהנום.

לכן את הגרסה המוסכמת צריך לעשות מוקדם ככל האפשר, כמעין תחקור מבצעי אחרי כל אירוע. היום קל לעשות גרסה כזו הרבה יותר. יש הרבה יותר מודעות לחשיבות התחקיר והבירור, ורגישות לצורך של האנשים בסגיר, בקלוז'ר, רגשית, נפשית, במיוחד לאור טראומות או אירועים קשים. גם יש היום הרבה יותר שיתוף פעולה מצד המערכת, והמפקדים והחיילים, והרבה אמצעים טכנולוגיים כמו מצלמות היקפיות וגו-פרו, ואפשרויות לצרף נקודות מבט מחדשות כמו מודיעין וש"כ, כדי לברר לאנשים ששרדו, מה קרה בפעולות בהן נהרגו או נפגעו אנשים. מכל צד, טראומה יכולה להופיע בכל מקום, על-רקע כל פגיעה. העיקר שדברים יצאו מבידודם האטומי, יוכנסו להקשר, ואנשים יצאו מסיטואציה מבודדת בעייתית.

גם בגרסה המוסכמת שלנו גילינו. עד כמה רוב האנשים לא הכירו את התמונה הכוללת. לא הכירו בעצם את חשיבות הפעילות שלנו, לא הבינו כמה עצומה וקריטית ובלעדית הייתה התרומה האישית של כל אחד ואחד מהם, ושל כל טנק, וכל צוות וכל מחלקה, להצלחת הפלוגה, להישגיה, ולשרידותה. הכול רק בזכות התפקוד שלהם, האנשים בשטח, בזמן אמת, בזכות רמת המיומנות העילאית אלה הצליחו להגיע, ובזכות הגדלת הראש.

הנהג, התותחן והטען-קשר שלנו ידעו לבצע את העבודה בלי הוראות ישירות מהמט"קים. המט"ק אמנם בראש, מתדרך ומוביל. אבל כשצריך המכונה יודעת למשוך קדימה לבד, לפנות את המט"ק לתכנון המשך, המשימה הבאה. בגרסה המוסכמת שלנו אפילו עשינו שחזור, נסענו לעמדות שאפשר היה להגיע אליהן עד קו הגבול ברמת הגולן. מדהים לראות איך בהתכנסות בערב, כל אחד נכנס בדיוק למקומו. בשורת כיסאות הכתר הפזורים סביב השולחן לא היו שמות ופתקים, ועדיין, אנשים התארגנו מאליהם לפי סדר הישיבה בפלוגה: קצינים מלפנים, מט"קים לידם, צוותים מאחור, זמיר בראש. כשאחד שאל לקראת היציאה לשחזור למה לא חיכינו למאחרים, ענו לו אחרים, לא המפקדים לשעבר, 'סגרנו שב-8 תנועה - אז 8 תנועה'. מקריח בגיל העמידה וחולצת

כפתורים שואל מקריח אחר בחולצת פולו: 'אפשר לקפוץ לראש פינה?'
'קפוץ, למה אתה שואל אותי?'
'אתה המפקד.'

היום כולנו מאוחדים. ונפגשים, לפחות למפגש שנתי אחד. וכל אחד יעזוב מה שהוא עושה באותו הרגע, ויעשה הכול, אם חבר מרים טלפון. גם זו חלק מהתרופה, הקשר. 'עוד ניפגש בשדות הקרב!' אמר לנו יאנוש במפגש האחרון אתנו.
'אם לא תהיה בררה - נהיה שם' עניתי.
הקאקערים הגדולים והמבוגרים שאנחנו, נגיע ונעשה, מה שנוכל, אם נצטרך שוב. חלילה, שלא נזדקק לנו...

הראשון שחיפשתי, והיחיד שלא מצאתי, גם אחרי שהגענו כבר לכולם, היה בן־ד. אחוות הלוחמים שלי עם בן־ד היא אהבת נפש. חבר של אמת. אין מילים. כבר לא ידעתי מה לעשות.
זכרתי שהיה כנער בקיבוץ נחשון. מה כבר אפשר להפסיד? התקשרתי:
'הוא היה אצלכם בחברת נוער, אולי יש לכם מושג?'
נותנים לי שם של מישהו מאוד מבוגר, 'שום דבר. ואצלי הארכיון.'
אבל צלצל לתק"ם, אולי לתנועה הקיבוצית המאוחדת בארכיון תל-השומר עוד יש רשימות.'
מתקשר ונענה: 'תשמע, אין לנו כבר רשימות של חבר'ה מקיבוצים וחבורות נוער. אבל יש איזה אתר אינטרנט. נסה שם.'
מקיש בלילה את השאלה באתר האינטרנט של התק"ם,
ובבוקר מוצא תשובה ארוכה מאחותו של בן־ד מקיבוץ נווה-ים:
והשורה התחתונה 'שמעון משגיח כשרות. של חב"ד. בפר"ז. זה המספר.'
מחייג. 'שמעון! בן־ד! שלום, זה אורי, מה שלומך?'
'אורי! השבח לאל. כמה טוב שהתקשרת. מה שלומך סגל היקר?'

שאלה דנה וייס את בן־ד במהלך המפגש:
'שמעון, אתה מתגעגע למה שהיה?'
'כן ולא.'

'מה זאת אומרת?'

'כן - בגלל אחוות לוחמים.'

כן - בגלל ההרגשה שאנחנו מצילים את המדינה.

כן - כי באותו הזמן עשינו את הדברים, בצורה כל כך פשוטה.'

'ולא למה?
'לא - כי זה מלחמה.
מי רוצה מלחמה?'

שבת. 10 בבוקר. זמיר אומר לי בציניויות: 'תן למחלקה החדשה של מ"מ 3 פקודת יציאה למלחמה.'
לא התרגשתי, אצלו תמיד הכול מלחמה. לא באמת האמנו שעוד ארבע שעות פחות 5 דקות תפרוץ אחת.

כבר התרגלנו שהפלוגה בפירוק, ומחלקה אחת עזבה, והנה פתאום משום מה יומיים קודם מצטרפת אלינו מחלקת צמ"פניקים צעירה מגדוד 77 כתגבור. ואני, הקצינ'ציק עם ה-0 ניסיון מבצעי, שאפילו בתצפיות של חטיבה 188 לא היה, ולא חווה יום-קרב מימיו, אומר לעצמי בבוז של אסירים מיוזעים שעונים על סורגים כש'הבשר-הטרי' מגיע: מי צריך את כל זה?! אם יהיה משהו לחימתי - הדבר האחרון שאני צריך הוא אנשים שאני לא מכיר, אנשים לא מיומנים כמונו, שלא יודעים להילחם כמונו, שרק יפריעו, ויכבידו עלינו. כל הזמן היה לי בראש את הפצוע: הרוג לא מפריע ללחימה, אבל פצוע מרתק 6 שנושאים אלונקה. אז כל הפלוגה תתעסק - במקום במשימה - בחילווצים ובהתקנת גלגלי-עזר, בפריסת זחל לינוקות של בית צמ"פ. והרי סחבק הארי המזוהם, מעדיף להיות קטן ומיומן ולא גדול ומסורבל. הכול נכון, רק לחלוטין לא רלוונטי למחלקה שהגיעה בראשות '3-של-טייגר' החדש, רוני לפבר, קצין למופת שפועל בסטנדרטים ובאמות המידה הגבוהות ביותר.
עבר לי, יומיים אחרי כבר היינו אחופים, היום אנחנו שותפים.

רק אתמול, בוקר שישי, מעט אחרי שדחה לי בטוב לבו זמיר את ביצוע גזר הדין של קהלני להיות קצין חביות בבאר-שבע, ובאמת תודה רבה, אנחנו יוצאים מהימ"חים. על הזחלים אנחנו מגיעים, בנסיעה על הטנקים ולא במובילים, לצומת עגבנייה. הצומת 300 מ' מזרח לכניסה לבסיס נַפֶּח, בדרך לעין זיוון מיודעתנו. משמאל, בין האקליפטוסים ובתני הבזלת, מחנה סורי שצה"ל פוצץ בתרגולים הנדסיים. שם פרסנו את עצמנו עם רשתות, ומאז אנחנו מחכים. ולמחרת שבת ב-10 בבוקר ואני צריך להעביר תדרוך יציאה למלחמה, אז אני אומר לרוני, מפקד המחלקה החדשה, לאסוף את החיילים שלו ליד הזחל שלי. רוני מבצע מיד בחיוך ובשקט שלו. אם רוני מחליף מדים הוא

קצין וורמאכט גרמני שיצא אלינו היישר מ'ממזרים-חסרי-כבוד' ו'תותחי-נברון': שיער
צהוב כהה מסורק הצידה, עיניים כחולות נוקבות, אירופה הקלאסית.
אני עומד מולם, ובביטחון יצוק ומצוץ נותן תדריך יציאה למלחמה:
'חברים מרגע זה אין יותר דיסטנס. אתם עכשיו חיילים שהולכים לפעילות מבצעית...'
עוד רגע מלחמת עולם, אני מדבר כמו רשג"ד במושגים של פעולה בצופים... 'אז מתחייבת
מכם התנהגות אחרת.' מה שנכון - נכון, בכל זאת, חיילים ממש לאחר הכשרה בסיסית
של צמ"פ. הסתכלתי על כל אחד וביקשתי:

'חברים, מעכשיו מקסימום תשומת לב. עשו כל מה שאתם יודעים וחושבים שנדרש
מלוחם בקרב. כל אחד צריך לחשוב - האיש בצד השני יותר חכם ומתוחכם ממני. אם
כך תחשוב - תיקח אותו. אם תזלזל - אכלת אותה. וכל הזמן תחקו את המפקדים
שלכם. תודה. ועכשיו רוצו למערום התחמושת להביא כמה שיותר רימונים, תעגנו
אותם שלא ייפלו בטנק.'

רצו. בינתיים מתחילות לרוץ שמועות: מתי המלחמה תתחיל.
הממ"פים הולכים לקבוצת פקודות וחוזרים. זמיר חוזר ואומר: ב-12 מתחילה מלחמה.
לא יודע איך הגיעו לשעה הזו, אני רק שמח בדיעבד שזה המצב. כי אני יודע שהמספרים
שרצו במטכ"ל ובמקומות אחרים היו התחלת מלחמה ב-18:00 בערב, 4 שעות מאוחר
מדיי, וזה עלול היה להכניס אותנו לשאננות. ואולי לא, בעצם, עם זמיר ויאנוש והמוכנות
המתמדת שלנו. בכל מקרה טוב מוקדם ממאוחר.
ברבע ל-12 אנחנו עולים עם מקלעים מוכנים לעמדות מפקד, למקרה הפגזה ארטילרית
או אווירית.

12-11.

5 ל-12.

12.

12:15.

שום דבר לא קורה. אפשר לרדת.
ועכשיו כבר הבאה מדברים על 18:00 בערב.
מעבירים את הזמן בשקט, במתח, חושבים.
מעניין, כולם חשבו שזה רק עוד יום-קרב, והראשון שלנו. אבל לא כך קראו לזה אצלנו
ככה, עבורנו יש רק ותמיד כל הזמן מלחמה. תמיד מלחמה.
לכן ככה זה עכשיו עם זמיר ויאנוש. ובחושנייה כשתפסנו קו, והתרוצצנו בין העמדות
להכיר אותן.
ובסכר הרואיפה שבסיני שלושה חודשים אחורה. או לפני שלושה חודשים עם אלוף
הפיקוד חופי.

אימון צליחת הדוברות בסכר הרואיפה היה אחד האימונים הכי אינטנסיביים שעברנו אי-פעם. שלושה חודשים בסכר מול ניצנה בחולות חלוצה, מתאמנים להיות החוד בצליחת התעלה. פלוגה א של אלי גבע התאמנה על גשר הגלילים, אנחנו על הדוברות. אני הייתי צריך למשוך את הדוברת הראשונה לתוך התעלה. לדוברת אין שום מערכת הנעה, זה גוף טיפש וכבד, אז צריך לשחרר את הכבל בשנייה הנכונה, כך שתהיה לפלטה מספיק אינרציה ליפול אל תעלת סואץ, על המים, אבל בלי לדרוס אותנו. התאמנו והתאמנו, עד שהגענו לתזמון המדויק. למדתי לשלוט במדויק במנגנון עם חומר הנפץ והפתיל ישירות מתוך צריח הטנק, ולהפעיל אותו בתזמון הנכון. נכח ותיקן כל העת אותנו ואת הדוברות אל"מ לסקוב, מפקד יחידת יפת"ח, לימים רפא"ל. קצין פרוסי ונוקשה, גם הוא כזה איש של פונקט, בלי אלתורים מיותרים, כפפה ליד שלנו. אלתורים בלית-בררה צריכים להתרחש רק אחרי ועל-בסיס % 95 + עשיה מתוך משמעת, הכרות השטח והמצב, והיצמדות לתו"ל שאמורה להכיל מקרים ותגובות ולחסוך אלתורים, שונא אלתורים יחיה. הפרוסי תיקן עד שהגענו לביצוע מושלם, ואפילו הוא היה שבע רצון. במאי כבר הראינו את היכולות שלנו לכל סגל א' של המדינה, ראש הממשלה ושרים, ועדת חוץ וביטחון וכמובן הרמטכ"ל.

על הדוברת באמוני הצליחה בסכר ארואיפה (אביב 1973)

זהו, אנחנו מוכנים. כמובן שכל זה לא עזר לנו כשהטרנזיסטור הרעיש בתחילת המלחמה שבסיני המצרים תוקפים. רק המחשבות צרבו - איך יצא לעזאזל שאנחנו שהתאמנו על זה לא שם, מי ואיך יעשו את זה במקומנו?
פחות מ-5 דקות אחרי זו כבר לא הייתה הדאגה שלנו.

שלושה ומשהו חודשים לפני המלחמה קיבלה המחלקה שלי את אות החניון המחלקתי המצטיין.

בגזרה כולה.

באמת היינו טובים.

ומה עושים במחלקה מצטיינת בגזרה? יאנוש המח"ט אמר לחק'ה, יצחק חופי אלוף פיקוד צפון- בוא לביקור במחלקה המצטיינת. חופי מגיע לחניון המחלקה שלי בחושנייה, ואנחנו רק 3 טנקים.

שלושה ומשהו חודשים אחרי, ליל פתיחת המלחמה, מאותה חושנייה שראינו התבקשנו לחפש את צירי המאמץ העיקרי של הצבא הסורי. הגענו כולנו סמוך לאלוני הבשן, השארנו את כל הפלוגה במדרון אחורי ליד השבשבת הבודדת, ועלינו רק זמיר ואני לעמדות. ובלענו את הרוק פעמיים. לפנינו בציר כודנה היו כ-600 כלים, טנקים, נגמ"שים, משאיות מלאות תחמושת, כולם נוסעים עם כולם לפי הדוקטרינה הסובייטית, מגיעים לשטוף אותנו, את חושנייה בואכה סינדיאנה.

חושנייה נכבשה באותו לילה מתחת לאף של צה"ל, והייתה חלק מהשטח בשליטה סורית בתוך ישראל, עד שנכבשה מחדש על-ידי החטיבה של אורי אור.

אבל שלושה ומשהו חודשים לפני, באותו מפגש בחושנייה עם אלוף הפיקוד חופי, והמח"ט יאנוש, והמג"ד מצנע, והמ"פ זמיר, ואני, אנחנו על שולחן חול שמדמה את פיתחת כודנה, משם לפי התרחיש העתידי הסורים יחדרו, ומוודאים שאדע לענות לאלוף. חופי שואל: 'הסורים תקפו. מה אתה עושה?'

'אין בעיה המפקד. טנק אחד אני שם על הרכס הצפוני, טנק שני על הרכס הדרומי בפיתחה.'

'השלישי?' הוא שואל,

'תגבר בהתאם' אני עונה.

כך בדיוק נראה מארב בתוך מה שמכונה בצבא מעבר-הכרמי. לכן כך הציב אותו זמיר, ולא בכדי. זה מארב שריון קלאסי. אז התשובה? תשובה של טמבל. ילד בן 20, עומד ונותן מבלי דעת את המערכון של חנוך לוין 'כיבוש ברית-המועצות' מ'מה אכפת לציפור'.

קטע, לא נגעת:

... אחד המבצעים המרתקים ב'מלחמת 10 הדקות' של צה"ל היה ללא ספק כיבוש ברית-המועצות, אף כי מבחינה כוללת נחשב למבצע-שוליים. ביצוע המשימה הוטל על חוליה בת 3 אנשים (במקום 12 שהם התקן הרשמי למבצע בהיקף זה) רב"ט זינגר מפקד החוליה, ושני סגניו טוראי קבר-רחל וטוראי אבוטבול... על שני אנשיו הוטל לכתר את ברית-המועצות ממזרח וממערב ולהדקה בתנועת מלקחיים. על רב"ט זינגר עצמו היה לחצות בחשאי את ברית-המועצות ולהתחפר בעורפה ליד אוקיאנוס הקרח הצפוני במטרה לחסום נסיגה אפשרית של כוחותיה...

תבוסת ברה"מ הייתה שלמה. דגל לבן הונף על חומת הקרמלין. נשיא ברית-המועצות חתם על כתב הכניעה. בנאום לאומה הרוסית הבטיח רב"ט זינגר אספקה סדירה של קמח ומים.

תשע דקות וארבעים שניות מרגע הינתן הסיסמה, יכול היה רב"ט זינגר לשלוח, מתוך גאווה וסיפוק, למפקד סג"מ יפת את המברק הבא: 'ברה"מ בידי. אני חוזר, ברה"מ בידי. טוראי קבר-רחל נקע את רגלו.' על כך השיב לו סג"מ יפת במברק חוזר: 'ברכותיי. אל תיקחו את סין. אני חוזר שנית: אל תיקחו את סין!'

ומה הייתה תגובת אבירי שולחן החול המרובע בחושנייה לטמטום הילדותי הזה? אנשים שכבר שרקו להם כדורים מעל הראש? יאנוש אומר - 'יפה מאוד, דגם קלאסי לבלימת הסורים!' והמילים נבלעו במחיאות הכפיים. לא אמרו לי - ודא שהחטיבה יודעת. לא - הודע לכוחות מאחוריך, לא - עשה פְּנוֹס - איסוף כוחות - עם מפקדת החטיבה או הגדוד.

רק שאפו קיבלתי, לאמור - כך בדיוק צריך: להילחם עם שלושה טנקים מול כל צ"ס, צבא סוריה. וכשנלחמנו, אז שם, ובמארב אחר, ובבלימה בעמק הבכא עד הכדור האחרון, היה ברור שזה מה שעושים. לא שאנחנו רק עיניים, תצפית קדמית, והכוחות בדרך: אלא ששלושת הטנקים, או שלושים הטנקים, או שלוש-מאות הטנקים - ומה שיש יספיק.

וזה היה ברור - למה בדיוק? מתוך ציונות? משמעת? תו"ל? עודף טסטוסטרון? גיל? חוצפה? טמטום? - לא יודע. אבל עובדה - עמדנו. לכן גם בשולחן החול לא היה לי שום ספק - שלושת הטנקים שלנו - הם גוליית, ובסיבוב הזה השור ואל המטדור מנצח. ואז זה התחיל:

רגע אחרי הטרנזיסטור שמודיע על סיני, ב-13.55 אנחנו רואים אותם:
2 מטוסים משוכי כנפיים מגיעים ממזרח למערב.
'כל מטוסינו שבו בשלום לבסיסם' - אמרתי לעצמי, נהנה בביטחון, מהזיהוי ומהביטחון
בצה"ל.

'או, כנפיים משוכות, זה בטח סופר-מיסטרים, חוזרים ממשימה התקפית.'
מעל נפח והמחצבה של כפר גלעדי, משחררים השניים משהו.
זה נראה כמו 2 חביות שחורות.
'בידונים! הם זורקים את המיכלים הנתיקים! נפטרים מהם גם לפני שעולים לקרב
אוויר ו...'
הפיצוץ היה עצום.
באותה שנייה נדלק כל האוויר.
המרחב כולו הפך אש בוערת עד קצה האופק.
נפל"מ.

זה חומר דליק שנצמד לכול, כמו זפת. ולגוף האדם כמו דבק. ונשרף.
ומאותו רגע - פגזים. אלפי פגזים. כל האוויר פגזים, לא חושב שהיה במכת האש
הראשונה מטר מרובע אחד שלא חטף פגז או רסיס.
אנחנו מבינים שאנחנו בצומת מטווח, דבר ראשון בורחים, יוצאים משם בכל המהירות.
זמיר נותן פקודה, זורקים רשתות, אפילו לא לסל צריח - על הרצפה, קיפול לסל צריח
אורך עוד דקה-שתים שלא היו לנו, אנחנו עולים על הכלים ומיד מתחילים לנוע
מזרחה לכיוון המוצבים.
רמת הגולן באוקטובר צחיחה ויבשה, אין זכר לשיחים לפריחה או לעשב ירוק, הכול
צהוב.
ועכשיו כל הרמה בוערת, במסך אש. הפכה לשריפה אחת גדולה, יותר לא היו שריפות
ענק או קוצים עד החורף הבא. והשרפה מתיכה את האספלט, והוא זולג זורם בכבישים
מחדש.
זה מחזה מחריד.

זה לא הפריע לנו לנווט.
היינו ביולי-אוגוסט כאן ולמדנו את כל הצירים בעל-פה, אז אנחנו יודעים להתקדם
בגזרה על עיוור. והתחלנו לשמוע קריאות בקשר.
אלה המוצבים בחזית. הם מספרים שהם תחת מכת אש נוראית.
אבל קשה מאוד להבין מה הם אומרים, השריפה ורעש נפילות פגזי התותחים עלינו.
כל החושים ממוסכים. מאולחשים.
וכשארטילריה יורדת על טנק, קשה במיוחד לנווט ולתפקד.
אנחנו מורגלים בנסיעה בטנק להיות עם מדפים פתוחים וראש בחוץ, ואפשר לנשום,

ולראות איפה אתה ולאן אתה נוסע.
אבל תחת הפגזה או חשש לה, הנוהל הוא להיסגר בפנים. זה לא היה חדש לנו, התאמנו על זה.
אבל לא קל.

במהלך השעות הראשונות עוד לא ממש היה סדר עבודה, רק התרוצצנו כמו מטורפים, מחפשים מאיפה לעבור, בניסיון להבין מה קורה, ולאחר את המאמץ העיקרי. כולנו מקשיבים באוזן אחת לקשר הפלוגה, ובאוזן השנייה להוראות מיאנוש בקשר החטיבה, וכך יד אחת עוסקת במשימה הנוכחית, והשנייה מכינה את ההמשך. להאזין ליאנוש - זה בניגוד להוראות. כל אחד חשב שרק הוא הפר את ההוראות, אף אחד לא דיבר על זה, אפילו לא במפגש בעין-זיוון או במפגשים אחרי, זה עלה רק בפגישה היחידה שהייתה עם יאנוש אחרי. לבסוף העלה אותנו יאנוש לרכס הבוסטר, בגבול הדרומי של עמק הבכא, לחפש את המאמץ הסורי העיקרי. יאנוש מיהר להשתמש בנו, הפלוגה הסדירה האורגנית היחידה שנותרה שלמה - מקבלת משימה - מבצעת ויודעת לעבור מיד הלאה. תקתקנו כל משימה, ועשינו הכול בדיוק לפי תורת חש"ן - חיל השריון. גם בגלל השליטה הטוטלית של זמיר. ואצל זמיר, כמו אצל זמיר, אין ציונים - רק תיקונים, הכול מקצועי נטו וענייני: '2' - הסט 4 ימין. 1 - תקן אש. 3 - אתה גבוה מדיי.' אם צריך להזדרז - מזרז, אם משהו מתרחק - מקרב. טק-טק. טיקי-טקה של ברסה.

אחרי שעלינו על הבוסטר ירד החושך. חיפשנו אורות, לא הצלחנו לזהות שום דבר. לקראת 20:00 בערב מתמקמת כל הפלוגה במזבלה בעיקול הכביש מזרז לקונייטרה. כולנו בתוך הכלים, מדפים סגורים, ובקושי רואים רק דרך הפריסקופים בחושך המוחלט. אפשר היה לחשוב שאפשר היה לנשום פעם ראשונה מתחילת המלחמה, ניסיון ראשון לעכל.
ממש לא.

כי בינתיים 53 טון של טנק מתנדנדים ורוטטים, הקרקע מזדעזעת כמו קופסת גפרורים במצעד פילים, עומדים וחוטפים מכת קטיושות שאת עוצמתה אי אפשר לתאר. היא קשה אלפי מונים כי האדמה קשה ויבשה, לא רכה בוצית וסופגת. פשוט רעידת אדמה, 100 בסולם ריכטר.
צריך להגיד שאין חשש, לכך חונכנו. הנה, גם הפעם, ארטילריה לא תעצור שריון, רק תציק.

אבל לא, היה חשש, אמתי וגדול, ו'בירכנו' בלב שוב ושוב את הסורים.
הרגשנו את עוצמת המלחמה האמתית.

הרגשנו פחד תהומי, קיומי, אין-סופי. הרגשה שלא תעזוב אף אחד מאתנו לעולם.

והרגשנו לבד.
אחרונים.
ביקום.

משהו מיוחד קורה במלחמה.
כל החושים מתחדדים.

הכול איכשהו גם חייתי. והחושים מכוונים אחרת מהשגרה, הרבה מעבר לנורמלי.
שמעתי בחדות את הברגים ברוטורים ממריאים את המסוק עוד בסוריה.
ימים רבים וארוכים לא חרבנתי. ימים לא אכלתי.

המראות בחוץ לא עזרו. חלקי גופות, טנקים שרופים מעשנים, בשר חרוך, נשאר עוד המון אחרי. גם היום, כשעושים על-האש מגיעים לנקודה שבה זה חוזר, ומרגישים את זה עמוק באף ובנשמה. נורא. ואף אחד לא מדבר על זה. לראות טנקים שלנו פגועים. במפגש שאלו אותי אנשי הצוות שלי אם אני זוכר מה אמרתי כל הזמן בקשר הפנימי. לא זכרתי. אבי כהן ושמעון סבאח הזכירו לי: 'איזה מזל יש לכם, שאתם לא רואים מה הולך בחוץ.' ומסעוד אברג'ל הוסיף 'סגל שמר עלינו בתקיפות, לא נתן לי להוציא את הראש כדי שלא אפגע.'

ידעתי מה קורה בחוץ, אז עשיתי הכול שהחבר'ה לא יראו ויתמקדו רק בעשייה.
בוף אמר לי עוד במפגש 'אני במלחמה הרגשתי כמו בתרגיל.'
אבל אני חושב שהיה שם גם משהו מעבר, שהצליח לעבור גם לחבר'ה, שכולם הרגישו.
סכין בין השיניים, שחידד את הכול.
כשהמלחמה מתחילה, עם הירייה הראשונה, עם הנפאל"ם הראשון, פצצה עם נזלים דליקים, ששואב לך את כל האוויר ושורף לך את הריאות והריסים, עם היעף הראשון עליך, והארטילריה הראשונה שנוחתת מולך ועליך, עם השריפה הראשונה בשדה, והמוקש הראשון, וה-R.P.G הראשון, לכל זוועה יש פעם ראשונה, ואתה מבין מהר מאוד: אם לא תנצח בכל מגע, בכל חידוש, בכל מצב, בכל עימות - תמות.
והמוות מידי. במקרה הטוב.

אז שם הבחירה נהיית קלה מאוד, בינארית. הכרע 0-1, או תוכרע 0-1. שחור-לבן. חיים ומוות. במצב כזה כל משימה, כל יעד, כל מאבק על רמפה, כל צידוד קנה וירי, כל מבט על המפה, הוא אנחנו או הם, אני או הוא. ועם הידיעה הזו, הפלוגה השיגה את כל

היעדים. המחלקה השמידה כל אויב בגזרתה ובמשימתה. והטנק שלנו עמד בכל משימה. והסיטואציה לא אפשרה לקחת שבויים. לא היה צ'אנס להרים ידיים. לא לנו, לא להם, בסוג כזה של לוחמה פנים אל פנים, רומח-קנה-טנק מול רומח-קנה-תותח. היינו עיוורים לטנקים שרופים. סורי אחד ראיתי ביום השני ללחימה מחוץ לכלי שלו. כולו כוויות. כבר לא היווה סכנה לאף אחד, לא נלחם, לא הרים ידיים, רק ניסה לנשום. זרקתי לו את המימייה שלי. והמשכנו הלאה.

ברגעים כאלה כל אחד פונה למה שמחזק אותו. כולנו נסמכנו על אחוות הלוחמים.

כולנו גם הבטנו מעלה: הנהג שואב עידוד מהמט"ק או המ"מ. ואלה מהמ"פ, וכך הלאה. יש גם מי שיש לו עוד למעלה. לא נכון לגחך. לא נכון לפטור בגיחוך ציני דיווח של אחד מהחבר'ה, שקרא אחרי המלחמה על שידור רדיו סורי לפיו חיילים סורים מספרים שנתקלו במלאכים כחולים מסתובבים מעל כוח בו לא הצליחו לפגוע. קשה להפריך כשהנהג שלי אבי כהן עצמו סיפר לי אישית שראה מתא הנהג כל המלחמה 6 מלאכים כחולים מסתובבים מעל כל הפלוגה.

לא קל, לא נכון, אבל לי אישית אין יכולת להיתלות באילנות גבוהים כל-כך. גם על המזל, שברור ששיחק תפקיד, אי אפשר לסמוך. יש מזל, והרבה, גם לי, על הדרך, אבל המון גם תלוי בך. והמון לא. ואי אפשר לדעת מראש. אז אין מה לחשוב על זה. ההפך מהחשוב של פסקל.

אחרי המלחמה רק רציתי ללכת לוואדי קלט בירידות ים המלח, באזור המנזרים, שכעת בשליטת הרשות הפלסטינית. לשתות מים מהנחל, לאכול תאנים, להסתכל אל השמיים, ולא לדבר. עם אף אחד. שקט. למה?

בסוף המלחמה רואיינתי לטלוויזיה. אז לא היו ערוצים, אמרת טלוויזיה - אמרת הערוץ הראשון, היחיד שהיה, וכולם צפו ב-100% רייטינג מלבד המתים. ושם, במדורת השבט, בתכנית יומן-שישי, כשנשאלתי, אמרתי:

.. אף אחד לא מבין מה באמת קרה פה. רק בשלב התארגנות, אחרי הפאוזה, אפשר יהיה להתחיל ולנסות להבין מעט ואז לעומק, את עוצמת האירועים, את החוויה האנושית הזאת. זה היה נכון לי, לדור, למדינה. אני חושב שעדיין לא הבנו עד הסוף.

ובחוויה שלי, עם תחילת המלחמה, נכנסתי למסדרון ארוך ללא סוף. ובקצהו דלת הגיהנום נפתחה.

ואני רואה את האש המאכלת, ורגל אחת שלי מגעה לסוף, דורכת על הסף. ומשהו בקושי מצליח למשוך אותי אחורה.

אבל האש בוקעת מבעד לדלת, ושורפת. אותי. אותנו.

כל אחד והגיהנום שלו.

אחרי כל הגיהנום הזה, מהר מאוד הפסקתי לספר לאנשים. נעזוב רגע, שאי אפשר להסביר באופן מוחשי וממשי את הסיטואציה הזו. נניח שאפשר. הנה, מנסים.

וכולם שואלים: אז למה אתם לא מדברים? למה אבא לא מספר לילדים שלו? - כי קשה.

וכי זה לא תורם לשום דבר.

כי אתה רואה על אחרים שסיפרת להם עוד קודם, במבע הפנים, במבט בעיניים, שלא. אנשים לא מבינים.

ושהם נבוכים, ושהם לא יודעים מה לעשות עם זה. הם לא מסוגלים להכיל את הסיטואציה שבה היית, את דרגת העוצמה, ולא יודעים איך להגיב.

והדבר האחרון שאתה רוצה לעשות, הוא להתפס משוגע או פנטזיונר.

ואתה יודע, שיש עוד חיים לחיות.

ואתה מרגיש שאתה צריך לבחור:

לחיות את השגרה ולהשאיר בפנים את הטירוף, או לתת לו לשלוט ולהשתלט. ולכלות אותו.

כי איך מתארים את הרגע הזה, כשאתה לבד מול מטוסים שמרקטים אותך ישירות, באז אחרי באז, וכל מה שאתה יכול לעשות הוא - מה בדיוק? אין מה.

איך מתארים את הרגעים מול הסורים בעמק הבכא, כבר בלי פגזים, כשהטנקים שלהם מתקרבים, ואתה מחשב להסתער בלי תחמושת ולהיראות עם, להיות עם דרגות ולהיראות בלי?

ומה מספרים לילדים בדרך לכינרת, לזאקי, לנחל גמלא, הַבְּטַחָה של בקעת בית-ציידה,

כשכל עיקול מזכיר משהו, מישהו שכבר לא? כשמטבריה נראית רמת הגולן כמו מדורת קוצים גדולה, תוצאת הפצצה ארטילרית משולבת מחרידה אחת - והשריפה טרפה הכול?

עד שאתה לא מתמודד עם הסערה שבפנים, היא עדיין תצוץ מדי פעם בפעם, במקומות לא צפויים.

כמו במור"קים ראשונים.

אבל אין מה לעשות. הבחירה השפויה, לפחות רגע אחרי המלחמה, בטח במציאות שבה לא ידעו בכלל מהם טראומה ופוסט, הבחירה השפויה היא להיות עם - ולהתנהג בלי.

כן, היה לי איזשהו תפקיד. בתור האישה של, אז החברה. לא יודעת אם תפקיד... השפעה. בכל הנוגע לתגובה וההתנהגות בחודשים אחרי המלחמה, בחזרה ובכניסה למסלול. כבר היינו ארבע שנים ביחד בסוף המלחמה, ואי אפשר היה לפספס את זה, זה כל הזמן היה באוויר. אורי היה פטליסט כזה כשחזר. הוא האמין שאם נשאר בחיים - יוכל לעשות הכול. גם דברים מסוכנים וחסרי אחריות כמו לעבור רמזור באדום. ואם כבר נשאר בחיים, יוכל לפרוש להתנזר מהחיים באיזו מערה, להתבודד, להתנתק ולחיות על שזיפים או חרובים. אז רק מהבחינה הזו, בעיניים של היום, תרמתי למעין שיבה ל... סוג של שפיות.

במלחמה הייתי בת 19. ובגיל הזה אתה זורם עם הכול: צריך תיקון - מתקנים תוך כדי תנועה ומתקדמים. כשפרצה המלחמה לימודי הרפואה שבתו כמו כל האוניברסיטה, ואבא שלי פיקד כרופא על שלושה בתי חולים שהקימו באשקלון לפצועים והלם-קרב, אז החלטתי ללכת ולעבוד שם. להישאר בבית באפס מעשה זה הדבר הכי גרוע שאפשר לעשות, זו לא הייתה אופציה. וזה נכון תמיד, גם אז, גם בקריירה, גם בפנסיה, גם אתמול בקורונה. עשייה היא הדבר הכי טוב - לא כל שכן במצבי לחץ.

לא רק אני, אף אחד בצוותי בית החולים לא ידע לאיזה שדה מוקשים הוא נכנס, לא ידעו כלום על הלם-קרב. לא היה פרוטוקולים ולא פסיכיאטרים טיפלו, כל רופא ואיש צוות עשה דברים בדרך שלו. זה גם אפשר לי לנסות בעצמי, בעיקר כשההוראה היחידה שקיבלתי הייתה: לכי לדבר איתם, שיחות חולין, על היום-יום. אז ניסיתי, מה ידעתי אז. הייתי יושבת ומדברת איתם, ונראו לי לגמרי בסדר, מדברים, מתנהגים כרגיל. ואז פתאום הייתה מופעלת בהם אזעקה פנימית. אני זוכרת, הפעם הראשונה הייתה...

רונית בביקור בקק"ש (ג'וליס 1972)

קבלת דרגת סא"ל מהאלוף אמנון ליפקין שחק (פבר' 1984)

הופתעתתי. מוסדות הטיפול ישבו בבתי מלון שגויסו לצורך העניין, והמנקה למשל הייתה מפעילה את השואב, ותוך שנייה כולם מתחת למיטות. היה בזה משהו מרשים ומחריד. לא רואים את הפציעה, האדם מולך נראה בריא כמו שור, מקסימום פציעות קלות, ופתאום אתה מבין עד כמה הוא לא. אז מה עשינו? היינו מאתרים ומפסיקים את מקור הרעש, שואב האבק למשל, ולאט לאט היו יוצאים מהמיטות וחוזרים למקומם. עד המטוס הבא בשמים. וגם כשעוברים מטוסים בשמיים זו התגובה. אלה דברים קטנים, שהיו ביטוי למצוקה שלהם.

אבל אצל אורי זה היה אחרת, בכלל משהו אחר. כשנפגשנו גם הוא התנהג רגיל, הוא לא דיבר על המלחמה, אני גם לא בטוחה שממש שאלתי. אני דור שני, בת בית להורים שהיו באירופה של מלחמת העולם השנייה, שניהם היו פרטיזנים, שניהם לא מדברים על מה שהיה שם.

אז אני כבר יודעת לזהות: מה שאומרים לך - אומרים, על השאר יודעים לא לשאול. האדים שלו גם ככה תמיד באוויר. והרגשתי מהר מאוד שהוא על סוג של טייס אוטומטי כזה, כמו בתוך... הפטליזם הזה. הארתי לו את המצב, ביקשתי שיתנער מזה וייקח את עצמו בידיים. והמשכנו הלאה. בכל מקרה אף פעם לא חשבתי שאורי כמותם, אפילו לא עברה לי בראש המחשבה. אורי אחר, הוא גם התנהל אחרת. בכל מקרה, באופי שלי אני לא נוברת סתם, אני מעשית: מה שלא בסדר פותרים בעשייה.

בבית שמענו סיפורים, אני והילדים, כולם יכולים לדקלם על מארב הלילה והזרקור, ועל זמיר, אבל הכול עובדתי ובמקטעים, אף פעם לא כמכלול. רק 30 שנה אחרי הגיעו גם הרגשות, וגם אז רק בטפטופים, ביחד עם הסתכלות על התמונה הגדולה. זה התחיל כשהחבר'ה שלו מהפלוגה חזרו להיפגש. עד אז אני חושבת שהרגשות היו מאוד-מאוד מודחקים.

וחלק מההתמודדות שלו עד היום עם הרגשות הוא בחשיפה החוצה. זה המשיך אחרי המפגש הראשון עם החבר'ה, גם במור"קים הראשונים שהגיע להעביר. ההתרגשות הייתה עצומה.

אבל הוא גם זיהה על הפנים של האנשים את חוסר ההלימה. הם לא הבינו. שאלתי אותו כשסיפר לי על זה, אם בסוף שאלו שאלות.

הוא אמר לי שלא. הבנתי. היה פער בין מה שהרגיש, למה שהצליח להעביר. הזכרתי לו את עצמו אז: תאר לך את עצמך אז, בחור צעיר בהכשרה, ברעב שלפני ארוחת צהריים או בנמנום שאחריה, או רגע לפני שעת ת"ש ושינה, ובא חתיאר לספר על מלחמת העולם השנייה. לא חשוב כמה זה חשוב או הרואי, זה רחוק ממך כמו הגלות. אלא אם כן זה בוער, אתה רק רוצה לישון או לאכול. הצעתי שיחבר אותם ללקחים, ומאז הוא מדבר על העוגנים, על התכנון המושכל המוקדם לקראת כל דבר, ההיצמדות לשטח, התו"ל, והמשמעת.

לילדים יש בדיחות על זה עד היום. בכל טיול, לא חשוב לאן נוסעים, הצגה בתל אביב, מחלבה עם הקטנים, כל הזמן הוא מלמד ושואל: מה רואים בגבעה משמאל, בעמק לפני. כל השנים עד שהגיע הווייז, כשבן משפחה נתקע בטיול הוא יודע להתקשר לאורי, אורי מבקש ממנו תיאור של הסביבה שלו - 'אני לא בטוח... זו צמת, ויש תחנת דלק פז משמאל, וגבעה משמאל, ועוד אחת במרחק...' ואורי עוצם עיניים, מתמקם - בכל מקום בארץ, ומכוון אותו. הילדים מאוד משועשעים מזה, אבל גם יודעים להתקשר כשצריך.

בכלל, עם הילדים, אורי תמיד באובר-פרוטקשן, הדאגן החרדתי שנשאר ער בלילה עד שישבו מהבילוי. שחר הזכירה לנו שרגע לפני הגיוס היינו כולנו בפריז, והייתה צריכה לחזור לפנינו, וכשהבאנו אותה לתחנת הרכבת ואורי התחיל: 'אני נותן לך בדיוק את כמות הכסף שאת צריכה, את יורדת 3 מדרגות. פונה שמאלה. משמאל תראי מכונה לממכר כרטיסים, את משלשלת את המטבעות, יוצא כרטיס. את הולכת לרציף מספר שתיים, את עולה על רכבת X וסופרת כך וכך תחנות...' ואנחנו בהלם: מילא בארץ, אבל גם לך זו פעם ראשונה בפריז! מאיפה אתה יודע? מסתבר שקם לפנות בוקר, יצא ועשה סיור מקדים, לאסוף את כל הפרטים. ככה הוא: הכול מתבטא בהתכוננות מתוך דאגנות, וזה כבר עובר לנכדים.

אורי הוא כמו מגדל פיקות, יש לו בראש מסך, והמטוסים, הנכדים והילדים, מנצנצים. אם מישהו יורד מהרדאר - אורי מיד יוצר קשר, לסגור מעגלים, לוודא שכולם חוזרים למסלול ומגיעים הביתה בשלום.

זה הבעל שלי. ככה אני אוהבת אותו.

בהענקת דרגת אל"מ ע"י הרמטכ"ל רא"ל בוגי יעלון (2002)

חוגגים עם הילדים קבלת דרגת אל"מ: גולן רונית, שחר, יובל (2002)

כמו רונית, קוסמית הגיע אליי החיבור לשטח גם דרך רונית. לא רק כי היא נטועה חזק ועוצמתית ישירות בקרקע, עוד משהו שקיבלה בין היתר מאמה.

ההורים הגיעו מאירופה של אחרי מלחמת העולם השנייה, אבל הבית לא היה שואתי. גם האימא גם האבא היו פרטיזנים ביוגוסלביה, שניהם לימדו שהאדם הוא שמכוון את עצמו וקובע את גורלו, שניהם אקטיביסטיים, שדרך חייהם מראים שהאדם הוא סכום מעשיו.

כשניסו לכייס את האם, כבר כמבוגרת בטיול ברומא, פעמיים (!) הניסה בארבע-מאות מלקות את הכייסים. האימא דומיננטית מאוד, ורונית כמוה. עד כדי כך הייתה נטועה האם במציאות - שהיא גם החליטה מתי תמות. בגיל 98, כשהעוזרת הסיעודית השנייה הרתה, ורצינו להביא אחרת במקומה, הודיעה האם: לא אוכל לעבור שוב בשלישית את תהליך הסינון והאיתור, וההתרגלות לאדם זר בביתי. תשו כוחותיי. היא נפטרה ביום בו עזבה המטפלת ההרה.

ובקשתה האחרונה, של אם שהייתה מבשלת ואופה דגולה ישירות ממטבח הקיסרות האוסטרו-הונגרית, ורונית מבשלת כמוה? ברגעיה האחרונים, כשכבר לא אכלה, ביקשה: שטרודל.

מהאב לקחה רונית - גם את המקצוע, רפואה, גם את המקצועיות העלית, גם את האהבה הגדולה לבני-אדם וטיפול. וכשהוכנסתי לביתם קיבלתי מהוריה לא רק את רונית, אלא גם את החיבור העצום שלהם לכל הפורח והצומח. אני הכרתי רק פרחים לשבת, גלדיולות וכריזנטמות. אבל האב, בכתב-יד רשם ועקב אחר עונות הפריחה, והיה לוקח את הבית כולו, גם אותנו ביחד, לטיולים. הוא הכיר לי לאג'ות, מסלעות, שלא הייתי מדמיין שיש בארץ.

בערב הראשון אחרי הבוסטר אנחנו עונג הלילה לקת"ק סורי שצופה בנו מהחרמון הסורי כנראה, מופצצים במזבלה ליד קונייטרה. זמיר מתבקש לשגר כוח למוצב 110, מוצב חודר שבעצם נמצא מעבר לגבול, מעבר לקו הסגול במפה, על גבעה אדומה, ברורה ומזוהה. הקשר צווח: קומנדו סורי מטפס עלינו! המזבלה קרובה למוצב, אולי כמה מאות מטרים, התקדמנו טיפה מזרחה וראינו, ממש ראינו, את הסורים רצים להם שם על הגדרות. פתחנו באש מרחוק, ואז סאגר ראשון נורה לעברי. למזלי הוא עובר גבוהה מעליי, שני חוטי ההנחייה שלו משני צדי הטנק שלי על הכנף הקדמית, אני מצליח להיפטר מהם. זמיר שולח את 3-של-טייגר, המחלקה של רוני לפבר ואת הסמ"פ אברמוביץ'. הם יצרו קשר עם מפקד המוצב: 'סגור את כל הפתחים, כולל הדלת, והשער, אנחנו עושים אש על כוחותינו.' בירי מושכל, פגזים וקליעים על מוצב כוחותינו, חוסל כל הקומנדו.

אנחנו נשארנו בינתיים במזבלה, כשפתאום אני שומע רחש. אני אומר לזמיר: 'אני שומע מנוע לא שלנו.'

והוא אומר לי - 'אתה צודק. זה רעש של T-55!'

שלושה מאתנו יוצאים, זמיר בןך ואני, מערבה לכיוון הקול ששמענו.

2-של-טייגר דובי פאוסט נשאר בינתיים בצומת המזבלה.

אנחנו מגיעים לאזור קיבוץ עין זיוון, נכנסים מהשער האחורי, עולים וקצת דורסים את הגדר, ומזהים: הטנקים הסורים כבר היו כאן, וכבר עקפו אותנו. הם עשו איגוף, והתחילו לטייל באזור. בעצם הם כבר מעבר לגדר הקיבוץ. קשה לזהות בדיוק, השיחים הגבוהים העגולים דמו לסגלגלות הצריח ומדפי הטנקים שלהם, אבל ראינו מרחוק כמה והבנו שנכנסו מעט לפנינו.

ואז ראינו דמויות. הולכות בחצר הקיבוץ. חי"ר סורי תמיד הולך עם טנקים, כוחות משולבים.

אנחנו שלופים, מוכנים לירות. לקח שבריר שנייה לפני שזמיר נתן הוראה לנצור את האש. אלה היו חברי הקיבוץ שעוד נותרו, הגברים שנותרו מאחור אחרי הפינוי שנערך יום קודם לכל הנשים והילדים. הגברים שמעו רעש ויצאו לבדוק. כשכל אחד הבין מי הוא מי ואיפה כל אחד, כולם חזרו לביתם. הגברים לבתים, ואנחנו למזבלה מדרום לקונייטרה.

לכן את המפגש הראשון עשינו בעין זיוון, פחות או יותר איפה שהתחיל הכול עבורנו.

כמה שעות מאוחר יותר, מישהו אומר 2 בלילה, קיבלנו פקודה לנוע במהירות דרומה על כביש 98, לאתר כוח אויב שנע מדרום לצפון. 'איזה כוח?' זמיר שואל את קצין אג"ם 188 שנהרג למחרת, כלומר מה גדולו, ונענה - 'לא יודע בדיוק כמה. אבל הם נעים אליכם, במגמה לעבור דרככם פנימה לתוך הארץ מערבה. הם מתחילים לעלות צפונה בדרך לציר הראשי מעליכם, ואתה - אתה חייב לעצור אותם.' הוא שוב נמנע לענות כמה הם. הבנו. רבים.

ואם יצליחו לחדור הלאה, פתוחה בפניהם הדרך לאגף את חטיבה 7 ולרדת פנימה-ארצה. לא יודע אם היה משנה לו היינו יודעים שהכוח החודר, לקראתו נענו עכשיו, הוא גדוד החוד של חט' 43, החוד של דיביזיה 9 הסורית שנשרכת מיד אחריו. אסור לנו להיכשל, זה באמת עלול להיות פתיחת-פתח אין חזור לשיבת סוריה הגדולה. זמיר מבין. וכמו גארי קופר, שיורד במערבון מהסוס להצמיד אוזן לקרקע כדי להאזין לפרסות הכוח האינדיאני המתקרב, וכמו שודד שמצמיד אוזן לפסי הרכבת לבדוק אם הרכבת הדוהרת מתקרבת, כך יורד זמיר, מצריח המפקד, ומצמיד אוזן לקרקע. הוא מנסה לגלות, לזהות, כמות וכיוון. זה נשמע בדיוני. זה נראה בדיוני. אבל זה קרה. וזה נתן לו - השד יודע איך - קריאת כיוון של המצב.

או שהוא עשה לנו אחלה קטע, רק כדי לנטוע בנו ביטחון. הוא אמנם שחקן-שחקן, אבל לא מהסוג הזה. אבל לך תדע. בכל מקרה כשהוא מתרומם וחוזר לצריח המפקד, הוא מודיע לנו בקשר: מציבים מארב. מארב שריון.

וכבר ברור בדיוק איפה איך ומי, והוא יורה בשקט את הפקודות. הוא מכיר את השטח כמו את כף ידו, גם אנחנו יכולים לשנן כל צוק ורמפה באזור. הכרות פְּנִיטית של השטח - אחת משלוש הרגליים למוכנות ומקצוענות מלאה - צ'ק. על היצמדות לתו"ל ומשמעת - מיד. בעצם, כמעט בכל מצב, כל הרגליים באות לידי ביטוי.

מארב? לגדוד שלם? כשאנחנו רק 10 טנקים? מבחינתו זה יספיק. כי זה מה יש. הוא מחלק אותנו ל-3 כוחות. שליש עתודה, שאר ה-7 למארב עצמו. ואללה יופי, אפשר לחשוב שמצבי קיצון כמו זה אפשר יהיה לחרוג מהתו"ל, לא? - לא. תורת הלחימה היא תורה. וכמו בתורה, לא בוחרים את המצוות: מצייתים. נעשה ונשמע. זמיר משוכנע שיצליח להכניס את כולם לקופסה, לשקשק, ולפתוח כשכולם מתים. יומרני? נתייעץ עם חבר טלפוני רב"ט זינגר, מפקד כיבוש ברית-המועצות בעשר דקות? גם הוא השתמש רק ב-3 כוחות... זמיר מחלק את המארב, לפי התו"ל, לשני כוחות

בצורת האות ר - רי"ש. הכוח של רוני והסמ"פ לאורך הרגל העומדת האנכית של הרי"ש, לאורך הציר - כביש 98, בירידה ממוצב 110. והכוח שלנו הוא בשפיץ החיבור של צלעות הרי"ש, מול הציר - בניצב לדרך הסלולה 9099.

ומה יוצא?

אם שני הכוחות יכוונו את קני התותחים שלהם לתוך הקופסה שבתוך הרי"ש, נוצר בעצם מרחב מלבני פתוח, והמלבן הופך לשטח השמדה. הירי משני כיוונים שונים בחשכת הליל עשוי להצליח לעצור את השיירה, למרות העדיפות העצומה הכמותית הסורית. צ'ק גם על הרגל השנייה בקודקס: היצמדות פנטית לתו"ל.

עכשיו צריך רק לחשוב על תכנית: איך יתפתו להיכנס כולם לתוך שטח ההשמדה? מספיק שחצי, שליש, רבע, יישאר בחוץ, כדי שיוכלו לחסל אותנו ולפתוח את הדרך לממשיכיהם.

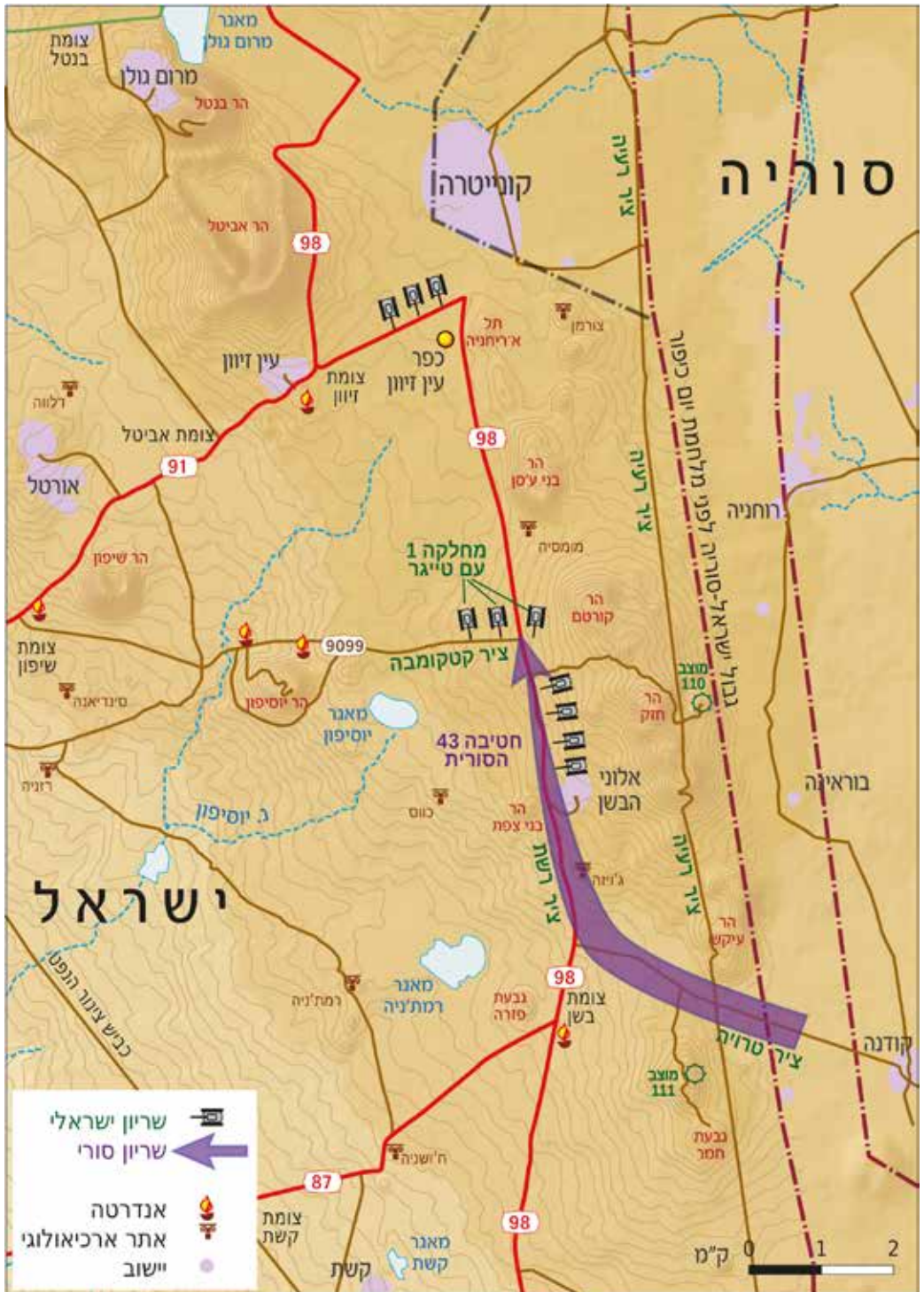
וכאן נכנסת הרגל השלישית ביחד עם הרגלים האחרות: ההיצמדות לתו"ל, לתורת הלחימה, היא בעצם ההתעקשות לבצע מארב לילה במעבר-הכרחי, עם 10 טנקים מול גדוד שאחריו דיביזיה. אבל הרגליים לא עומדות לבדן, הן כרוכות זו בזו, וכאן גם באה לידי ביטוי ההכרות המשוגעת שלנו עם השטח, ואותה משמעת ברזל. ב-ר-ז-ל. הכול קם ונופל על היכולת של כולנו לבצע פקודות מנוגדות בתכלית לכל אינסטינקט ויצר הישרדות.

התכנית מבוססת על שתי הנחות:

הראשונה - שנסכים לתת לכמה שיותר מהם להתקרב אל כולנו, מגדילים בכל רגע ועם כל כלי את הסיכון שמלכתחילה עומד על כמעט 100%; והשנייה - כשכולם כבר יהיו הכי קרובים שאפשר אלינו, בסיכון המכסימלי, אחד מאתנו גם יסכים להיחשף מיוזמתו ולהפוך למטרה.

סחבק נבחר: און-שְׁנָטָה... אני. ואנחנו יודעים: אם נכשלו הקופסה קמה על יוצרה ומוחקת את צלעות הרי"ש. אותנו.

מקום הצבת "מארב טייגר" בליל 6-7 אוק 1973 (באדיבות ח.אלקסלסי)

זמיר פורס את הכוחות, ועד מהרה מגיעה שעת ה-רַיש, שי"ן, ות"ו:

כמו שאמרו בקשר וששמעו האוזניים הבינוניות של זמיר, הסורים מגיעים בשיירה על הכביש, מדרום לצפון, טור ארוך של נמלים סוריות. הסורים נוסעים בתנועה מנהלתית, בחושך מוחלט, רק עם עיני החתול הכחלחלים הידועים. מימין מסתתרים לאורך הכביש וקרוב אליהם להדהים, רק 'הצת קנך ו-רָה בס', ארבעת הטנקים, רוני 3-של-טייגר פלוס אחד הסמ"פ.

מביטים עליהם צועדים בסך, משחקים את משחק השקט, וממתנים במתח. מלכתחילה משונה להיות מוצבים בזווית כזו: כל מגן רגיל לשים את המוגן בגבו ואת התוקפן לפניו. וכעת, הכוח של רוני והסמ"פ, במקום להביט החוצה אל האויב מארץ האויב, עומד עם הטוסיק והגב לארץ האויב, כשפניו לתוך הארץ. במילים אחרות, מכוונים את האש שלהם לתוך הארץ. מוזר. שאלה פני השטח והדברים.

רוני והסמ"פ רואים את עיני החתול האלה. ומדווחים: 'זו שיירה שאין לה סוף. אופק לא נראה.' וממשיכים לנצור אש. כולנו יודעים שהדרך הטובה ביותר לברך כמה שיותר כלים בשיירה, בלי לקפח אף אחד, ובהותרת סיכוי מכסימלי למארב, היא להמתין עד שכולם יעברו, ומלוא מניפת השיירה תתפרס לאורך הכביש. רק שכל כלי שמתקרב מסכן אותם ואותנו יותר. מחכים.

השיירה מתקדמת מהר ובטוח ומתקרבת אל הכוח השני, אלינו: זמיר, ו--1-של-טייגר - בן: ואני.

אחרי שהציב את הכוח הראשון אומר זמיר לבן: ולי - אחריי. עד שהאדיבות ליוס גמרה לי את הדלק בחארפה בלג'ה, והתפצלנו למיני-טייגרים, את כל הלחימה עשינו, שלושתנו ככה בתנועה, אני תמיד לימינו ובן: משמאלו. זמיר יודע שעם יריית הפתיחה, כשייפגעו הכלים הסורים הראשונים והכלים בטור יראו מנין מגיעה האש, השורדים יעשו כל שביכולתם כדי להימנע ממנה וישברו את מבנה הטור. כל כלי שיראה אש נפתחת עליו מימין - ינסה לברוח שמאלה-מערבה מהכביש, וכך הטור יתפרס מחדש במעורבב לשורה מדורגת של מקבצי כלים, וכולם ייכנסו לאט לתוך המלבן. ובדיוק שם, מול ההתפרסות החדשה הזאת, במעלה אותו כביש מעט צפונה, אנחנו מחכים.

אברג'ל הטען-קשר הרכיב בחופזה את הזרקור על הצריח. זרקור לבן, קוטר 60 ס"מ, מאיר ל-600 מ' אפקטיבית. מקווים לטוב.

ולמה בעצם צריך זרקור? כי אין לנו אמצעי ראיית לילה. לו היו לנו, לו היינו ערוכים כהלכה, לו היו מספקים לנו את אמצעי ראיית הלילה, כפי שהיו לסורים, לא היינו נזקקים לסיכון המיותר הזה. אבל אין לנו, ובאין אמצעי ראיית לילה - לא נוכל לפגוע בסורים, כי לא נראה אותם. אנחנו חייבים להדליק אור. הכוח הראשון של רוני והסמ"פ לא יזדקק לאמצעים, כי הסורים צמודים אליהם. ואחרי שיירה הכוח שלו ויפגע, יספקו להבות האש לרוני והסמ"פ את כל התאורה שיצטרכו. אבל אנחנו, בכוח השני, אנחנו רחוקים. וכשהכוח הסורי יתפרס מן הכביש שמאלה - מערבה ויישפך פנימה לתוך המלבן, האש מן הכביש לא תאיר מספיק רחוק את פריסת הכוחות לתוך המלבן, ולא נוכל לראות טוב מספיק כדי לרכוש מטרות ולפגוע.

וכדי ששטח ההשמדה יופעל בהצלחה, כל צלעות ה-r צריכות לייצר אש. גם אנחנו צריכים לתרום את חלקנו למלאכה, ולירות, אחד מאתנו צריך להאיר עם זרקור אל לב המלבן, ולחפש מטרה. מיד כשתזוהה ותיפגע, מישהו מהחבר'ה בכוח שלנו יפגע בה, כבר לא יהיה עוד צורך בזרקור ואפשר יהיה לסגור אותו. האש שתפיץ הפגיעה בטנק תספיק להאיר את חברותיה, הפגיעות העתידות המקוות שלנו בטנקים הסורים. אבל הקוץ היחיד באליה - הוא שכשאני מאיר אני מצייר לכל הסורים מטרה, אחת ויחידה, על הגב שלי. וכשהתמקמנו סופית נוצר מרחק-מה ביני לבין פוּך וזמיר. זה גם שירת מטרה מבצעית: כשינסו לחסל את טנק הזרקור - יראו רק אותי ויירו רק עליי, במקום לפגוע גם בשאר הכוח לידי. גם זאת לטובה. טובת המשימה.

השיירה ממשיכה במעלה הכביש.

אנחנו ממשיכים להתמתין. זמיר מסנן בלחש בקשר:

'עוד לא. חכו לפקודה שלי. אף אחד לא מעז לפתוח באש לפני!'

אי אפשר לחתוך את המתח בסכין כי כל היקום הוא כדור קפוא אחד גדול של מתח. פקודת אש ראשונה:

- אש!

הכוח של רוני והסמ"פ פותח באש ראשון.

גם הסורים קראו את התוכנית של זמיר והם נאמנים לה *by the book*.

כשהכלים הראשונים נפגעים, ועוד נגלה נוספת נפגעת, שאר השיירה מתחילה להתפרס ולהישפך פנימה למלבן-האש שהכנו מבעוד מועד.

עד כאן נצרנו אש כולנו בכוח השני.

ואז מגיעה הפקודה להדליק את הזרקור - זה הזמן לזרוח!

אני לוחץ עם האצבע ומדליק. אלומה ארוכה נורית כמו חץ שלוח למרכז המלבן, הסורים בשטח מגיבים כמו להקת אריות בספארי לילה. באותה שנייה ניתנת מזמיר

פקודת האש לכוח השני.

- אש! אש! אש!

בן־זמיר מזהים מטרות, יורים מיד, כל הפגזים תופרים כל מטרה בטווח הקרבי הזה. גם אם התותחן לא בדיוק כיוון מדויק, המסלול הבליסטי של הפגזים במרחק הזה לא מאפשר - לצוות טוב - לפספס. והצוותים במחלקה מעולים, הצוות שלי והצוות המהולל של בן־זמיר שממוקם לימיני עם אריה אסקפה התותחן, יעקב שטיינפלד הנהג, ועמוס גולדשמידט-גל הטען.

הל"ג בעומר שלהם מייתר את הזרקור ומאפשר לי למחות את המטרה מהגב. אבל כבר מאוחר מדי: עכשיו אני חוטף מכת אש רצחנית.

כל המלבן יורק עליי בזעם. הסורים זיהו מטווח כלום את האור הלבן, וכולם יורים. פגז ח"ש ראשון עובר לי מעל הראש. חבל שלא היה לי... כובע צילינדר גבוה להראות חזר בתוכו, כמו בסרטים המצוירים. והיה לי... מזל גדול - פעמיים: כי כמו שאנחנו כמעט לא יכולנו לפספס - לא הייתה שום סיבה בעולם שהם יפספסו. אולי עצם ההפתעה והסנוור. אולי.

כאן, רגע לפני הירי ירה לי זמיר בראש. רק כדי לסמן לי: אתה גבוה. שלא יראו אותך. שלא יפגעו בך, כשיירו עליך. הנמכתי, והדבר הבא שהגיע לא היה התגובה שלי, אלא אותנו פגז ח"ש סורי. לולא האזהרה ממנו, מישהו אחר היה מספר את הסיפור הזה. ואולי לא בעברית.

אחרי הירי הורדתי את הכובע הדמיוני המחורר והצטרפתי לירי. לחגיגה. שמפניה. שמפניה. שמפניה. שמפניה. שמפניה. שמפניות מיוחדות למשאיות תחמושת נדלקות. ארגז שמפניות. לא היה זמן לספור.

הקרוב נמשך עד כמעט אור ראשון, מ-2 ועד 5.30.

לפני זריחה זמיר נותן הוראה לכוחות להתאחד לניצול-הצלחה. ושוב, לפי הספר: זורקים רימונים בכל טנק שחושבים בו מישהו חי. בינתיים בן־זמיר רואה שמאחד הטנקים הפגועים אליו עוד לא הגענו, התותחן מצודד ידנית ומנסה לשים עליי צלב ולהוריד אותי. הוא מוציא פגז ומעיף אותו. שמרנו כולנו אחד לשני על הגב כל הזמן.

בסיום ניצול ההצלחה זמיר מבקש לספור את הכלים שהשמדנו.

לימים נקלע לידינו ספר של פסח מלובני, חוקר מודיעין בכיר שכתב על 1973 מהעיניים הסוריות. בספר מובא ציטוט של שר ההגנה הסורי מוסטפה טלאס: מסתבר שאת המאמץ של דיביזיה 5 הסורית להיכנס ממרכז ולאגף את חטיבה 7 שלנו הובילה חטיבה 43, ובראשה הגדוד בו נתקלנו. לטענתם נפגשו בכוח שלא הצליחו לחדור. כוח חטיבתי. אנחנו, ה-7, כוח חטיבתי. ממש...

פגשנו בשאר הדיביזיה יומיים אחרי בעמק הבכא. אבל הגדוד הזה נגמר. כשסיימנו את הספירה הגענו ל-60 כלים מנוטרלים סופית. זמיר מדווח ליאנוש על תוצאות הקרב ו-60 הכלים. יאנוש אומר לו בקשר: 'אני אוהב אותך.'

למדתי המון מזמיר. הוא לא באמת ירה לי בראש, תמיד מעל. אבל האפקט דומה... למדתי, ובמלחמה כבר פרסתי כנפיים. ומאז המלחמה אני יודע שאני לא חייב לאף אחד כלום, כל עוד אני עושה את המקסימום לפי האני-מאמין שלי. ותמיד אעשה. זה אני.

והאני מאמין הזה הוא יישום ההשלכות של המצב בו אנו חיים. האיום הקיומי אמיתי. במלחמה הבנתי עד כמה הוא ממש, ועד כמה מוכנות ומקצוענות הן הפתרון היחיד. לכן חוזרות שוב ושוב המנטרות בחיי - מוכנות ומקצועיות, תכנון והיצמדות לו, ומשמעת, ומעל הכול ניהול דברים בשיקול דעת ושום שכל. זה הערך המוסף, הבסיס לכל פתרון, בכל חזית ובעיה. גם כאלוף-משנה, גם בניהול באזרחות.

אני רואה סוג של שליחות, בסיפור הלקחים, הרגליים האלו. במיוחד כשהתרבות הארגונית בישראל היום לא מקדמת מוכנות והיערכות ומקצוענות. אחרת לא היינו יוצאים תוך 6 שעות למלחמת לבנון השנייה על מחטף 3 חיילים.

היעדר מוכנות מוביל להחלטות שגויות, ולהפסדים קשים.

אני עדיין נשרט בלב כששומע את הילדים של חורף שנת '73.
כי באמת שעשינו הכול. וזה כואב. וזה עצוב. וזה קיטשי. ואלה החיים.
הרווחנו את הזכות הנוראית, מתוך הנורא מכול, להתרגש גם בקיטש.

בסוף המלחמה, אחרי הפסקת האש, ובסוף ההתשה במובלעת,
אני הולך בשביל בנפח. בירת הגולן. שנכבשה, ואורי אור שחרר. הולך, וחוטף זפטה
ענקית בכתף.

לא גלגלתי עיניים, למרות שבפעם הקודמת שחטפתי זפטה כזו, נשפטתי להיות קצין
חביות.

אני מסתכל אחורה - וזה שוב קהלני... והוא אומר לי, עם החיוך המפורסם והיפה שלו:
'סגל! אם יש משהו שאני לא מצטער עליו - זה שלא שלחתי אותך להיות קצין תורן
חביות במחנה נתן.'

שיבוץ פלוגת טייגר במלחמת יוה"כ 1973

	מ"פ:	מאיר זמיר
	תותחן:	אלי פרגר
	טען קשר:	אורי דרדיקמן
	נהג:	בני טובין
	סמ"פ:	מאיר אבירם (אברמוביץ)
	תותחן:	אילן ברויאר
	טען קשר:	יעקב (גרסטלר) דגן
	נהג:	ליאון אלמליח
	מ"מ 1:	אורי סגל
	תותחן:	שמעון סבח
	טען קשר:	מסעוד אברג'ל
	נהג:	אבי כהן
	1 ב':	שמעון בוך
	תותחן:	אריה אסקפה
	טען קשר:	עמוס גל (גולדשמיט)
	נהג:	יעקב שטיינפלד
	מ"מ 2:	דב (דובי) פאוסט
	תותחן:	שלומי קדוש
	טען קשר:	משה בן טובים
	נהג:	יוחאי יצחק
	2 א':	יצחק טובבין
	תותחן:	ישראל חיון
	טען קשר:	חיים רוט
	נהג:	רפי בובליל
	2 ב':	רונן בר אורין
	תותחן:	יוסף שץ
	טען קשר:	אהרון פיליש
	נהג:	אוזמן (ויצמן) דוד
מ"מ 3:	רון לפבר	
תותחן:	אריאל סלמה	
טען קשר:	אלכס (צמולקר) כורם	
נהג:	איתמר לוי	
3 א':	פאר יעקב	
תותחן:	משה (מושיקו) בן אוליאל	
טען קשר:	יואל רוזן	
נהג:	לוי בלום	
3 ב':	אחי פרנק	
תותחן:	מרדכי כהן	
טען קשר:	שמעון אוחנה	
נהג:	יפת דוד	
קת"ק:	עמיר קלמר	
רס"פ:	יצחק סמו	
חוליה טכנית		
סמל חוליה:	יוסי סבח	
מכונאי:	אלי (מזרחי) גיא	
טכנאי קשר:	יואב טונבאום	
חשמלאי:	שמואל הרוש	
חובש:	אריה הכט	
ט. צריח:	אריה ברקאי	
מכונאי:	דב מוסקוביץ	

הפילוג טייגר שלנו

בתור חייל הבטון שלך מלאה על כל מה שלא נותן לך לישון. ואז מתחילים לירות עליך. אז יש רגעים בחיים. נקודת הכרעה, קו פרשת מים, מקבילית כוחות, כיכר לפניך. רגעים חורצי גורלות, שנותנים כיוון, ולפעמים גם טעם. לפעמים אנחנו אפילו יודעים להצביע עליהם, בלייב.

כשחזרתי למגורים, להביא את הציוד כמו שאר החיילים, גיליתי שכך עושים גם כל שאר הקצינים.

וגם גיליתי למה: כשהפלוגה מוקפצת, כפי שגם קרה, כל ציוד החיילים מגיע ישירות ליעד. ואז?

אז החיילים יכולים להתרכז בהגעה ישירה לאתר. וכשאתה בשדה, הציוד האישי שלך הוא הדבר הכי קרוב שיש לך לבית: כשהלבנים והחפצים הכי אינטימיים ונחוצים לך לשפיות אתך, אתה טיפה פחות מוטרד, והרבה יותר קשוב לצרכים מבצעיים. וכאמור, לארונות מסודרות ומתויגות חזרנו בסוף המלחמה. וכך, בקליפת אגוז, מקופלת התורה כולה, הסיפור כולו. שלי, שלנו, לטוב, ולרע.

מוכנות ומקצוענות מבוססות על שלוש הגרציות שלמדנו בפלוגה: הכרות פסיכית של השטח, משמעת ברזל, והיצמדות פנטית לתו"ל - היצמדות חסרת היגיון והפוכה לאינסטינקט לחיות או לעשות משהו שנחשב הרואי. שמרנו על כל אלה, שקשורים וחופפים זה לזה, והם שמרו עלינו בחזרה.

לא סתם בסוף המלחמה כולם צחקו ובכו חליפות, כשכל הטנקים של טייגר סיימו כמו במסדר. צבועים, מסודרים ומטופלים. כל זה, כשמבחינתנו אנחנו רק עשינו את העבודה כפי שלימדו אותנו. 'כמו באימון' אומר זמיר, 'כמו רובוטים' אומרים בפלוגה... 'כמו באימון' - הצבנו את המארב באישון ליל הבלימה הראשון. 'כמו רובוטים' - השתתפנו בהדיפת ציר המאמץ העיקרי בבלימה בעמק הבכא יומיים אחרי, עד הסוף כשנגמרו הפגזים - ומעבר.

לכן היה לנו סיכוי כלשהו, לשרוד ולעמוד במשימה. אין ספק שזה עזר להצליח, השפיע ולימד את כולנו המון. נכון שתחילה אמנם הוחדרו העקרונות בתיזוז, דרך רגליים, אבל עם הזמן חלחלו מעלה גם ללב ולראש. אצלי נטמעו השלוש ביום-יום, והקודקס מלווה בהתאמות הנדרשות גם כתורה שלמה בניהול עסק, באיסוף מודיעין עסקי, בבניית תוכנית, בעבודה מובנית, בבניית נהלים. גם בהשתתפות בהכנת העורף למלחמה, גם במנפ"ול עיריית רחובות, עד כמה שקשה לרתום מערכות אזרחיות לתפקד לפיו, וגם בהתכוננות לארוחת שישי גדודית עם כל הילדים והנכדים, או בהכנת אותו מפגש הפלוגה הראשון 30 שנה אחרי.

סיפורה של הפלוגה היה לא ידוע שנים בארץ, אבל הפך למופת בעולם בבתי ספר מתקדמים לשריון. טייגר, עם כל המשימות שהטיל עליה יאנוש ישירות, הייתה פלוגת השריון הסדירה היחידה בצה"ל שלא נפגעה, כולנו חזרנו הביתה בריאים ושלמים, גם אם חרוטים עמוק, עד מח העצם. השלמנו כבר עם השתיקה. ופתאום, בשנים האחרונות, התעוררות. מתחילים להכיר את הסיפור. והיום, על כביש 98, בדיוק בשפיץ החיבור של צלעות הרי"ש, ובניצב לדרך הסלולה 9099, נמצא היום 'המסבירן' על קורות אותו הלילה, ובקרוב יוקם אתר מורשת למארב הלילה של טייגר.

במפגש מול ינוש אני מרשה לעצמי לצטט מדבריו:
מרגש מאוד... זה כמו לפגוש אהובה... לא הכרתי... רק בקשר!
... אני יודע שאתם הייתם ה-פלוגה בה"א הידיעה של חטיבה 7...
היה לי כבוד גדול להיות המפקד שלכם... אני הייתי מנהל התזמורת, אתם ניגנתם בכלים...
ואתם - אתם הצלתם את המדינה, שלב-שלב, אבטחת האגף, ומניעת הפריצה.
אתם הצלתם, באמת, את האגף של חט' 7... [במארב]
ועד שיוסי בן חנן לא בא להחליף אתכם [בעמק הבכא] אתם בלמתם את הציר העיקרי.
אתם הצלתם את המדינה.

הלוואי

הסכנה הקיומית הממשית הזו, מהרגע שאתה מתוודע אליה, היא תחושה שלא עוזבת. כל החיים.

והחיים הם מעין ריקוד משונה : אתה לא רוצה שהילדים שלך יחוו את התחושה הזו, אתה רוצה לעשות הכול לחסוך אותה מהם. אבל אתה גם רוצה שיהיו מוכנים, לפחות כמוך, למקרה שזה יקרה.

ואיך חושפים אותם, על יבש, בלי לחשוף אותם? זה דבר והיפוכו, אבסורד, בלתי אפשרי. ואתה גם יודע: כמה טוב שהכינו אותך, שום דבר לא באמת יכול היה להכין אותך למה שעברת.

מה שעברת - אי אפשר היה להתכונן אליו באמת. היה שם משהו מעבר, אקס פקטור, שאפשר לנו לעבור אותו, לא רק ההכנה. אקס פקטור שאתה מגלה שיש לך רק כשאתה שם, רק בדיעבד, כשעברת.

ולא תוכל לדעת, ולהתכונן, בלי לעבור אותו.

ועם האמת הנוראית הזו, שלא תוכל באמת לחסוך את זה מהילדים, צריך להמשיך לחיות. ובינתיים אנשים מתקוטטים על חניה, קורונה באה והולכת, גונבים אחד מהשני פרוטות, או אחד את השני ביותר מזה - מלמעלה, עולם כמנהגו נוהג.

הלוואי.

הלוואי שלא תדעו עוד.

עם הילדים והנכדים: יונתן, אורן, רונית, אדם, יובל, שחר, נועם, אופיר, תום וגולן

מילה אחרונה

שהרי מהי מלחמה? ערעור כל המערכים שסביבך.

במלחמה המציאות לא טפחה על הפנים. היא קברה את מי שהיית, היא קברה את הסיפורים קבורת חמור. וזה לא ההפך, זה הכול אחרת. זה שונה ומשונה. לא רק התפאורה שונה, יש ממד חדש במציאות שלא הכרת. והוא עכשיו החיים. לך תתמודד. אבל לך אסור להתערער. אתה צריך להיות כבר בנוי ומוכן, ובדיוק כדי להיות מוכן כאדם ליום פקודה.

כל אסון שעלול להתרגש, אישי או לאומי, מחייב אותך להתארגנות פנימית. רק כך אפשר לאדם להגיב ברצף של ייזום ותגובות לסיטואציות המשתנות, גם כשהן נתפסות בלתי אפשריות או מתקבלות על הדעת. זהו אולי האקס פקטור, קור רוח. שיקול דעת. מזג טוב. אומץ. בעזרתם מנווטים למטרת-העל, לחזור לאנשים, למשפחה, לרונית, לילדים, להחזיר את החברים בטנק הביתה.

כי המחוז הנורא ביותר, האימה והסיוט, הוא איבוד השליטה.

חוסר היכולת להשפיע על מה שקורה מסביבך.

כשמטוסים עושים עליך באזזים ויאנוש מודיע שאין לך מטוסים. ואסור לזוז, אפשר רק לחכות לחטוף.

ברגעים הכי קשים האלה, ממד חדש נפתח במציאות.

בתוך כל האסון, לא עוד פסיביות, לא עוד 'יהיה בסדר'.

אלא בכל שלב - אתה הוא שמנהל את הדבר הזה. אתה ממלא את הוואקום.

אין זוטר ובכיר, אין גבוה ונמוך, כל עוד בעולמו, אקטיבי זז ועושה, לא תקוע. לא מחכה. וזה נכון - לכל החיים.

יסודות ההישרדות, ויסודות הניהול - בנויים על זה.

אז נכון, שלוש הרגליים מעורבות. אבל הן לא מספיקות לבדן. אבל לא רק שצריך לזכור - שלוש הרגליים האלה בעצם מעורבות זו בזו, אין מקצועיות ללא משמעת, אין תכנון ללא היערכות. ולא רק - שמעורבים בתהליך גם ערכים נוספים, הן ערכים מקצועיים, הן ערכי אדם הנוגעים למוסר ואתיקה. אלא גם, שבסופו של יום, שלוש הרגליים הללו גם לא מתקיימות - ללא ראש המקיים שיקול דעת ומאזן ביניהן. הרגליים הן בסופו של דבר רק תנאים הכרחיים, לא תנאים מספיקים לבדם. הם רק התנאי, לפיתוח היכולת החשובה להתמודדות עם קשיי המציאות: להפעיל שיקול דעת ומהירות מחשבה, על המקום ברגע האמת, ליזום ולהגיב בשום שכל ובשקט פנימי, לרוב בנועם, ותמיד לבחור מה לעשות ואם לשדר. גם כעס, במידה, במכוון, בשליטה. הכול - כדי להיות חץ שלוח.

אתה חוזר למה שגדלת וגידלת את עצמך עליו, אתה ממשיך במה שנוצק בתוכך. ובונה תכנית להתמודד. וכל תכנית היא בסיס לשינויים, אבל תמיד עובדים עם תכנית. וחותרים קדימה - לעשות. אתה כל הזמן מחפש להבין את השינוי, ואת הכלי המתאים למצב החדש. לפענח, ולפצח. אתה מכיל את אי הוודאות, ובמקום שתהרוג אותך, אתה מבין את המצב החדש, כל יום, מתאים את התכנית, מקבל ההחלטות הנדרשות, ועושה. כך עוברים מאי-ודאות - לפתרונות.

באהבה,
אורי